© PDF: Kamunikat.org 2011 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2011

ГАЗЭТА БЕЛАРУСАЎ У ВОЛЬНЫМ СЬВЕЦЕ ЦАНА — PRICE ¢ 50

Беларус

BIELARUS — BYELORUSSIAN NEWSPAPER IN THE FREE WORLD
POST ADDRESS: BIELARUS, P. O. BOX 109, JAMAICA, N. Y. 11431. Tel.: (212) 380-2036

Год XXVI, № 225 January — Студзень 1976 Vol. XXVI, № 225

ПАЮБІЛЕЙНЫ ЮБІЛЕЙ

У 1972 годзе Беларусы замежжа адзначылі 450-годзьдзе заснаваньня першае на беларускай зямлі друкарні ды выхаду зь яе ў 1522 годзе першае друкаванае кнігі — Скарынавае віленскае „Падарожнае кніжкі". Гэтыя ўгодкі выдатнае падзеі гісторыі беларускага друку і ў 1972 годзе, і пазьней, татальна прамаўчалі прэса, друк, радыё Беларускай ССР. У Вільні-ж, месьце выхаду ў 1522 годзе Скарынавае „Падарожнае кніжкі", у сакавіку-ж 1525 году ягонага „Апостала", толькі пры канцы 1975 году, ці бо з трыгадовым спазьненьнем, было ўрэшце дазволена адзначыць юбілей запачатканьня Скарынам віленскага друку.

У Віленскім Дзяржаўным Унівэрсытэце 21 лістапада 1975 году адбылася навуковая канфэрэнцыя прысьвечаная доктару Францішку Скарыну ды 450-м угодкам ягонае віленскае друкарні. Чыталіся на канфэрэнцыі рэфэраты пра Скарыну, пра віленскіх друкароў ягоных пасьлядоўнікаў, пра друкарню колішняе Віленскае Акадэміі, пра кнігадрук у Беларусі, пра друк ды пашырэньне ў ЛССР і БССР твораў Леніна, ды на колькі іншых тэмаў зь гісторыі друкарскае справы.

З навукоўцаў, што на канфэрэнцыю прыехалі зь Беларускае ССР, рэфэраты чыталі А. Жураўскі, А. Коршунаў, Г. Галенчанка, Е. Умецкая й Л. Раўнаполец. Зь ведамых сваймі працамі з галіны гісторыі друку іншых навукоўцаў рэфэраты на канфэрэнцыі мелі дацэнт Віленскага Ўнівэрсытэту Л. Уладзіміраў, маскоўскі дасьледнік кірылічных старадрукаў А. Няміроўскі, гісторык старое віленскае кнігі, што жыве на Крыме А. Анушкін, ды колькі іншых.

У бібліятэцы Віленскага Ўнівэрсытэту на час канфэрэнцыі была наладжаная выстаўка выданьняў Скарыны ды скарынавае літаратуры. Да ўгодкаў выдадзеная была ў мове лятувіскай кніжка Л. Уладзімірава „Францішак Скарына — віленскі першадрукар" і бібліяграфічны паказьнік „Францішак Скарына й Літва".

Гадоў колькі перад гэтым у Вільні, на панадворку дому старога места, на вуліцы Антакольскага, для ўшанаваньня памяці віленскага першадрукара была пастаўленая скульптура „Летапісец". У дзень канфэрэнцыі побач, на вуліцы М. Горкага (колішня Вялікая вуліца), адбылася ўрачыстасьць адкрыцьця мэмар'яльнае таблiцы доктару Францішку Скарыну. Прымацаваная была табліца на доме, у якім у гадох 1521-1525 працавала Скарынава друкарня, доме тады „найстаршага бурмістра" Вільні Якуба Бабіча.

Першым з прамовай на адкрыцьці мэмар'яльнае табліцы выступіў супрацоўнік Інстытуту гісторыі Акадэміі навук Беларускай ССР Г. Галенчанка. Ён казаў: „Францішак Скарына ўсьведамляў вялікае грамадзкае значаньне кнігадруку для разьвіцьця духовае культуры народаў. Ягоныя кнігі, выдадзеныя на ўражаюча высокім для таго часу паліграфічным узроўні, прасякнутыя тэндэнцыямі гуманізму, дэмакратызму ды патрыятызму". Пасьля Галенчанкі прамовы меў лятувіскі паэта Ю. Марцінкевіч. Ён, між іншага, сказаў:

„Аддаючы належнае першым майстром кнігадруку, мы гэтым выказваем удзячнасьць ім за тое Праметэява сьвятло, якое ішло ад іхных сэрцаў, іхных рук, і якім яны асьвятлялі шлях чалавецтву ў поцемках гісторыі. Шчасьлівае места, якое сяньня можна гардзіцца тым, што 450 гадоў таму гасьцінна прыняло „доктара сямі навукаў" Францішка Скарыну. І ніхто гэтак знакаміта не адудзячыўся месту, як сам Скарына, калі падаваў, што кнігі ягоныя надрукаваліся „ва слаўным месьце Віленскім". Дзесьці тут у ночнай цемры сьвяцілася акно, за якім пры дымнай сьвечцы свае рукапісы чытаў віленскі цудадзей. Пра гэтыя вось дні й ночы сьветчыць будзе ад сяньня гэтая мэмар'яльная табліца".

На адкрытай табліцы дадзены гэткі напіс: **„Ад 1522 да 1525 году тут, у месьце Вільні, беларускі асьветнік Францішак Скарына выдаў першыя надрукаваныя ў Ліцьве кнігі".**

Да належнага адзначэньня юбілею пачаткаў Скарынавага віленскага кнігадруку некаторыя віленскія навукоўцы рыхталіся ад гадоў ужо колькіх. Дзякуючы іхным, відавочна, захадам ды настойлівасьці, Масква, пасьля доўгіх хістаньняў ды тры гады па тэрміне дала ўрэшце дазвол на адзначэньне юбілею. Віленскія ініцыятары спадзяваліся, што ўгодкі яны змогуць адзначыць у шырэйшым, у ўсесаюзным маштабе, паколькі Францішак Скарына піянер друку ня толькі віленскага й ня толькі беларускага, але першадрукар і ўсяго цяперашняга Савецкага Саюзу. Адзначалася гэта й на ўгодкавай канфэрэнцыі.

Ды на ўсесаюзнае адзначэньне юбілею Масква не дала згоды ні ў годзе 1972, ні тры гады пазьней, пры канцы году 1975. Пра прычыны гэтага лёгка здагадацца: друк Скарыны ня друк пануючага народу імпэрыі, ня друк расейскі. Таму, хоць Скарынава віленская друкарня й была першаю на прасторы ўсяго СССР, прыгадваньне гэтага й савецкім грамадзянам, і сьвету, шырэйшым адзначэньнем юбілею беларускага ў істоце кнігадруку, было зусім ня ў вялікадзяржаўных інтарэсах Масквы.

Вось таму юбілей і ўспомнілі зь вялікім спазьненьнем, патэрмінова, ды як угодкі друку толькі лякальнага віленскага значаньня. Ніякіх інфармацыяў пра ўгодкі не падалі цэнтральныя прэсавыя органы імпэрыі — маскоўскія „Правда", „Известия", „Литературная газета". Маўчаньнем збылі ўгодкі выдатнага культурна-гістарычнага пачыну палачаніна Скарыны й галоўныя партыйныя органы Беларускай ССР, менскія „Советская Белоруссия" ды „Зьвязда".

У беларускай рэспубліцы толькі ў тыднёвіку „Літаратура і мастацтва", на самай апошняй, на 16-й бачыне нумару зь 5 сьнежня 1975 году, дадзенае было пэтытам кароткае афіцыйнае паведамленьне агенцыі БелТА зь Вільні аб тым, што там адзначаўся юбілей віленскага друку. Ад сябе рэдакцыя не дала чытачом ніводнага ўгодкавага артыкулу, ды ніякіх камэнтароў, як быццам-бы гэтая выдатная падзея Беларусі не датычыла ды доктар Францішак Скарына друкаваў кнігі не для свайго „люду паспалітага", не для свайго беларускага народу.

С. Б.

СКАРЫНІНСКІ ВЕЧАР У ВАРШАВЕ

23 кастрычніка 1975 году ў памешканьні варшаўскага аддзелу Беларускага Грамадзка-Культурнага Таварыства адбыўся вечар, прысьвечаны жыцьцю й дзейнасьці доктара Францішка Скарыны. Рэфэрат на вечары чытаў цяперашні кіраўнік Катэдры беларускае філялёгіі Варшаўскага Ўнівэрсытэту, ведамы беларускі паэта, прафэсар др. Аляксандра Баршчэўскі.

Рэфэрэнт адзначыў вялікую прагу Скарыны да навукі й веды, ягоныя падарожжы па Эўропе, ягоны важны гістарычна пачын — запачаткаваньне беларускага кнігадруку, — ды ня менш гістарычна важны крок — пераход ад традыцыйнае тады у рэлігійных кнігах мовы царкоўнаславянскае да мовы зразумелае народу, мовы беларускай.

Пасьля рэфэрату завязалася вельмі жывая дыскусія. Ішлі спрэчкі пра сацыяльна-культурныя дачыненьні ў Вялікім Княстве Літоўскім у Скарынаву пару, пра скарыніяну ў сьвеце ды пра справу ўвекавечаньня памяці выдатнага беларускага вучонага-гуманістага й друкара.

У часе вечару была паказаная скульптура доктара Скарыны выкананая Мікалаем Валкавыцкім. Сваю скульптуру мастак падараваў варшаўскаму аддзелу Беларускага Грамадзка-Культурнага Таварыства.

ШМАТКУЛЬТУРНАСЬЦЬ АНТАРЫЯ

27 лістапада 1975 году у будынку Антарыйскага Парлямэнту ў Таронце адбылося паседжаньне прадстаўнікоў этна-культурных групаў правінцыі Антарыё. Паседжаньне склікала старшыня Камітэту для справаў шматкультурнасьці сп-ня Маргарэт Кэмпбэл, сябра Антарыйскага Парлямэнту ад лібэральнае партыі Антарыя.

Была гэта першая з нарадаў, што маюць адбывацца што пара месяцаў, або ў меру патрэбаў, дзеля абмяркоўваньня справаў, зьвязаных з патрэбамі разьвіцьця шматграннае культуры Антарыя.

Як прадстаўніка беларускае этна-культурнае групы, сп-ня Кэмпбэл запрасіла д-ра Раісу Жук-Грышкевіч.

УЗНАГАРОДА В. ЖАЎНЯРОВІЧА

За мастацкую творчасьць Віктар Жаўняровіч, беларускі мастак-пэйзажысты, што жыве ў Парыжы, дастаў мэдаль ад Дэпартамэнтальнае Рады Сэйн-Сэн Дэні. У паваенных гадох В. Жаўняровіч прыймаў удзел у блізу ўжо паўсотні лякальных і агульна-нацыянальных францускіх выстаўкаў. Ягоныя творы былі на паказе й на выстаўках у ЗША — у Нью Ёрку, якія ладзіў Беларускі Інстытут Навукі й Мастацтва.

Сёлета мае выйсьці з друку паангельску „Гісторыя беларускае літаратуры. Ад пачаткаў да сучаснасьці" праф. Арнольда МакМіліна. Кніга знаходзіцца ўжо ў друку ў заходнянямецкім выдавецтве „Шміц Фэрляг" у Гісэне. У кнізе, апрача ўступу, будзе 19 разьдзелаў. Першы разьдзел — „Духоўная літаратура 12-15 ст. ст.", апошні — „Паваеннае разьвіцьцё". Кніга будзе мець прыблізна 400 старонак.

ТРЭЦЯЯ ШТОГАДОВАЯ МАСТАЦКАЯ

ВЫСТАЎКА

Ў БЕЛАРУСКІМ ЦЭНТРЫ Ў САЎТ РЫВЭРЫ

Урачыстае адчыненьне выстаўкі

Ў НЯДЗЕЛЮ 21-ГА САКАВІКА А 3-Й ГАДЗ.

Выстаўка пратрывае 4 тыдні (да 11. IV) і будзе адчыненая толькі нядзелямі паміж 3-й і 8-й гадзінамі папаўдні.

Усіх ветліва запрашаем наведаць выстаўку.

Беларускае Культурна-Мастацкае й Навуковае Таварыства ў Саўт Рывэры

СПАТКАНЬНЕ З СЭНАТАРАМ ДЖЭЙМСАМ БАКЛІ

Зьлева на права: Р. Станкевіч, сэнатар Дж. Баклі і Ю. Азарка.

У панядзелак 15-га сьнежаня 1975 году адбылася прэсавая канфэрэнцыя, скліканая сэнатарам Нью Ёрку Дж. Л. Баклі для рэдактароў этнічных часапісаў і газэтаў у Міжнародным Цэнтры імя Карнэгі. Каля 50 прадстаўнікоў этнічнага друку ўзяло ў ёй удзел. Ад Беларусаў пэрсанальныя запросіны атрымалі: галоўны рэдактар газэты „Беларус" др. С. Станкевіч і галоўны рэдактар часапісу „Беларуская Моладзь" Р. Станкевіч.

На прэсканфэрэнцыі былі прадстаўнікі Грэкаў, Мадзяраў, Жыдоў, Немцаў, Палякоў, Расейцаў, Ірляндцаў, Італьянцаў, Нарвэгаў, Латышоў, Кітайцаў, Украінцаў, Партарыканцаў і Беларусаў.

Ад Беларусаў прысутнічалі на канфэрэнцыі Раіса Станкевіч і Юрка Азарка. На пачатку Сэнатар Дж. Баклі прывітаў прысутных і зазначыў, што людзі, якія згубілі свабоду ў сваіх родных краінах і пакінулі іх, знайшлі прытулак і страчаную свабоду ў Амэрыцы. Яны й ёсьць найбольшымі прыхільнікамі свае абранае краіны і яны павінны пераканаць амэрыканскае грамадзтва, што камунізм, інакш кажучы, Савецкі Саюз, пагражае ўсяму свабоднаму сьвету, у тым ліку й Задзіночаным Штатам Амэрыкі.

Ён таксама зазначыў, што Савецкі Саюз павінен быць змушаны заходнімі краінамі й Амэрыкай шанаваць гуманітарныя прынцыпы Гэльсінскага пагадненьня. Тады Сэнатар выказаў жаданьне пачуць, якія праблемы найбольш цікавяць чытачоў этнічнае прэсы. Ён папрасіў, каб прысутныя задавалі пытаньні й называлі пры гэтым сваё выданьне й этнічную групу. У запытаньнях былі парушаныя вонкава-палітычныя й нутраныя амэрыканскія праблемы, прыкладам: справа фэдэральнай фінансавай дапамогі гораду Нью Ёрку; справа перасыланьня зброі Паўночнай Ірляндыі й дыскрымінацыя Ірляндцаў у Амэрыцы; справа прызнаньня права Палестынскай Вызвольнай Арганізацыі быць рэпрэзэнтаванай у Задзіночаных Нацыях; канфлікт Турэччыны з Грэцыяй і іншыя. Прысутныя Беларусы таксама задавалі пытаньні. Р. Станкевіч (якая выступала ад газэты „Беларус"), запытала, чаму у кангрэсе ЗША дэбатуецца справа эміграцыі ў Амэрыку толькі Жыдоў, якіх у Савецкім Саюзе колькасьць параўнальна не вялікая, і чаму амаль ніколі не ўспамінаюцца іншыя нерасейскія народы, прадстаўнікі якіх таксама хочуць эміграваць або адведаць сваіх родных тут у Амэрыцы. Ці гэта ня дыскрымінацыя?

Сэнатар адказаў, што ён заўсёды падтрымлівае правы паняволеных камунізмам нерасейскіх народаў, і што сам, будучы ў Савецкім Саюзе, прывёз туды і падаў адпаведным уладам сьпісак людзей, што хочуць эміграваць у ЗША. А Ю. Азарка (заступнік галоўнага рэдактара часапісу „Беларуская Моладзь") запытаў: чаму Беларусам у ЗША ўсё яшчэ не дадзеная магчымасьць гаварыць да свайго народу праз радыястанцыю „Голас Амэрыкі"? Ужо колькі гадоў беларускае грамадзтва дамагаецца гэтага, і ўсё яшчэ просьбы ягоныя адкідваюцца. Выходзіць так, што перадаючы весткі ў расейскай мове для Беларусаў, амэрыканскае радыё „Голас Амэрыкі" дапамагае Расейцам русыфікаваць Беларусаў. Ён таксама паставіў пытаньне пра магчымасьць абмену консулятамі паміж Вашынгтонам ды Менскам і Кіевам. Сэнатар адказаў, што заўсёды падтрымвае радыястанцыі „Свабода" і „Голас Амэрыкі" і спадзяецца, што Беларусы атрымаюць жаданыя перадачы ў „Голасе Амэрыкі" ў сваёй роднай мове.

Канфэрэнцыя трывала больш за дзьве гадзіны ў вельмі прыемнай атмасфэры. Пасьля фармальнай часткі быў час на прыватныя гутаркі, на фатаграфіі. Мы таксама гаварылі і абменьваліся думкамі з Сэнатарам і выказалі яму сваю падзяку за ягоную асаблівую цікавасьць да праблемаў этнічных групаў і да паняволеных камунізмам народаў.

Р. С.

УСЕБЕЛАРУСКАЕ СЬВЯТА Ў ЗША

Дзень Беларускае Культуры, што беспаваротна заплянаваны ўжо на 31 травеня сёлета ў Штатным Цэнтры Мастацтваў у Нью Джэрзі, мае ўсе асновы стацца важнай гістарычнай падзеяй у жыцьці амэрыканскіх Беларусаў. Калі ўсё пойдзе гэтак, як тымчасам выглядае, фэстываль станецца беларускай падзеяй найбагацейшай сваёй масай, талентамі і — што вельмі важна! — духам адзінства й згоды ў імя нашага Агульнага Назоўніка — Беларусі й Амэрыкі. Адзін раз за ўсе гэтыя гады — 31 травеня 1976 году — мы маем унікальную магчымасьць быць УСЕ РАЗАМ у самым літаральным значаньні гэтых словаў.

Удалае правядзеньне фэстывалю, зразумела, будзе вымагаць вялізарных высілкаў, максымальнае напружанасьці, цярплівасьці й такту. І гатовасьць на ўсё гэта вельмі добра адчувалася на першым арганізацыйным сходзе ў Саўт Рывэры, на які зыйшлося чалавек 60 гатовых да працы энтузіястых. Гэткай грамадзе людзей, а да яе далучыцца-ж яшчэ ці адзін дзесяток, усё пад сілу, калі кажны засярэдзіць усю сваю ўвагу на канчальнай мэце — на тым, каб **наш супольны** фэстываль у панядзелак 31-га травеня прайшоў як найлепш. Усе праблемы й цяжкасьці, дробныя непаразуменьні й канфлікты — ад іх, бадай, пры гэткім складаным агульным высілку нам не ўцячы — усё мусіць быць падпарадкаванае таму, каб фэстываль **адбыўся** — пры найбагацейшай праграме й максымальна масавым удзеле гледачоў. Плён гэтае ўдачы, калі мы здолеем яе сабе забясьпечыць, будзе багаты й шматгранны: дабрадзейны ўплыў яго адчуюць нашыя царкоўныя прыходы, грамадзкія арганізацыі, арганізацыі моладзі, беларускія сыботнія школы. Што яшчэ важней, першая ўдалая спроба моха запачаткаваць прыгожую традыцыю штагадовых гэткіх фэстываляў, як іх маюць ужо некаторыя іншыя этнічныя групы Амэрыкі.

Дзень Беларускае Культуры ў ньюджэрзійскім Штатным Цэнтры Мастацтваў адбудзецца 31 травеня, калі Амэрыка будзе сьвяткаваць Дзень Памяці. Зрабем яго таксама Днём Памяці пра Беларусь, якая Жыве!

Янка Запруднік,
сябра Арганізацыйнага К-ту
Дня Беларускае Культуры

Кніга „Дастаеўскі і Беларусь" выйшла ў канцы леташняга году ў Менску ў выдавецтве „Народная асьвета". Паводля абвесткі ў „Настаўніцкай газэце" (31. XII. 75) у гэтым „гісторыка-літаратурным дасьледаваньні расказваецца аб продках Ф. М. Дастаеўскага, якія паходзілі зь Беларусі, ягоных адносінах да беларускага краю".

© PDF: Kamunikat.org 2011 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2011

© PDF: Kamunikat.org 2011 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2011

BIELARUS

Byelorussian Newspaper in the Free World
Published monthly by
BYELORUSSIAN-AMERICAN ASSOCIATION. Inc.
Subscription $10.00 yearly.

„БЕЛАРУС" — Газэта Беларусаў у Вольным Сьвеце.
Выходзіць месячна. Рэдагуе Калегія.
Выдае: Беларуска-Амэрыканскае Задзіночаньне.
Выпіска зь перасылкаю — 10.00 дал. на год.
Незамоўленыя рукапісы назад не зьвяртаюцца.
Артыкулы, падпісаныя прозьвішчам аўтара, могуць выражаць пагляды, зь якімі Рэдакцыя не згаджаецца.

МІХАЙЛА ГРАМЫКА

У 60-ых гг. Міхайла Грамыка быў рэгабілітаваны. Пазьней у савецкай прэсе й друку зьявіліся артыкулы пра ягоную паэтычную, навуковую й грамадзкую дзейнасьць. Артыкулы зычлівыя. Толькі адна дэталь усімі аўтарамі цалкам замоўчваецца ці згадваецца глуха: незаконны арышт у 1930 годзе. Справядлівасьць патрабуе прагал гэты хоць крыху запоўніць.

1930 год — чорны год у гісторыі Беларусі. Хмара тэрору зацягнула ўвесь ейны жыцьцёвы небасхіл. Сёлы „раскулачваліся", у гарадох ішлі павальныя арышты. А тым, хто заставаўся яшчэ „на волі", афіцыйная прапаганда тлумачыла, што ўсё гэта робіцца для дабра беларускага народу. Цынізм заскочваў, асабліва маладых. А я была маладой, і пытаньне „За што?" мяне мучыла. З кажным арыштам пытаньне гэтае да мяне варочалася ізноў і ізноў, „За што?" Відаць, таму падзеі таго часу, навет праз дзесяцігодзьдзі, надзвычай яркімі засталіся ў маёй памяці. Памятаю я добра й свайго шваґра Міхайлу Грамыку.

Я бачу яго высокім, зграбна збудаваным, зь мяккай усьмешкаю на прыгожым інтэлігэнтным твары, з густою сьветлаю шэвялюрай над высокім лобам, зь вялікімі сьветла-блакітнымі вачыма. У вачох шмат чалавечае цяплыні, а нярэдка й сьмеху.

29-га чырвеня, разам зь Міколам Азбукінам, прыехаў Міхась дадому ў Менск спад Гомелю, дзе яны абодвы рабілі гэалягічныя пошукі. Міхасёва жонка зь дзецьмі ўжо была на дачы, і я сама гаспадарыла ў хаце. У той дзень ён быў нязвыкла маўклівы, але мяне гэта не бянтэжыла. У мяне назьбіралася шмат навінаў, і я сьпяшалася падзяліцца імі.

— Міколу У., Янку Ю., Юзіка Б. і безьліч іншых, каго вы ня ведаеце, арыштавалі, — апавядала я яму пра сваіх блізкіх сяброў. — Учора я была ў ГПУ й бачылася зь Нінаю Б...

— Пачакай, — спыніў паток маіх словаў Міхась, — чаго гэта ты была ў ГПУ?

— Насіла перадачу Міколу.

— Ты-ж кажаш, там была ягоная сястра Ніна.

— Ніна носіць перадачы свайму мужу, яго таксама пасадзілі. На яе бедную галаву звалілася ня мала клопату. Бацьку й старэйшага брата „раскулачылі", пагналі ў Котлас. Мікола просіць яе перадаць яму пальто, а яна ня мае.

На твары Міхася сьвяцілася спачуваньне:

— А дзе-ж Міколава пальто?

— Міколу арыштавалі ня ў Менску, а ў Ленінградзе, дзе ён гасьціў у брата. Там, мажліва, і ягонае пальто засталося... Наразе Ніна ня мае пальта.

Міхась слухаў не перабіваючы, але я сама запынілася на момант, бо дайшла да галоўнага пункту нашае размовы. Запыталася:

— У вас два пальты?

— Два.

— Адно сьвяточнае, адно штадзённае?

На момант заклапочаны твар Міхася заірдзеўся вясёлай усьмешкаю.

— Ты хочаш давесьці мне, што мець два пальты зашмат?

— Натуральна. Магу я занесьці адно зь іх Міколу?

— Можаш. Толькі не памыліся: пакінь мне сьвяточнае, — пажартаваў ён.

— Не памылюся, — запэўніла я яго. — Туды ня варта добрую рэч несьці. Там, кажуць, пальто для хлапцоў і за сяньнік і за коўдру служыць. Ад добрай рэчы адны шматы застаюцца.

Міхась слухаў мяне, нічога не казаў. Толькі твар ягоны стаў ізноў заклапочаны. А я сама, як ні дзіўна, чамусьці не падумала тады, што арышт пагражае й яму. Неўзабаве перадала я пальто Міколу, а тыдні праз два Міхасёва жонка мусіла занесьці яму ў ГПУ й ягонае сьвяточнае пальто.

Мае кулінарныя здольнасьці ў тую пару былі вельмі абмежаваныя. Умела сьпячы яешню ды запарыць гарбату. Міхась ведаў пра гэта. Паклікаў мяне ў той дзень пайсьці разам зь ім „смачна паесьці" ў рэстаране. Пайшлі. У цэнтры гораду, на Савецкай вуліцы, напаткалі Аляксандра Цьвікевіча. Ён ішоў па другім баку насупраць. Угледзіўшы нас, затрымаўся, рукою стаў запрашаць перайсьці на ягоны бок.

Мы перайшлі й, разам зь ім, сталі крыху воддаль ад ходніка, каля ўваходу ў кіно „Чырвоная Зорка". Першымі словамі Цьвікевіча да Міхася былі:

— Яшчэ ходзіш?

— Як бачыш... Ня менш дзіўлюся, што й ты яшчэ ходзіш.

— Я, браток, ужо спакаваны, каб сесьці. Сумлеву мне не пакінута. З гадзіны на гадзіну чакаю „гасьцей" у хату.

— Як жонка? — запытаўся Міхась.

— Цяжка пераймаецца ўсім. Ды як і не пераймацца? Усявышні! Колькі лютасьці, колькі ненавісьці, колькі ілжы выліваецца на ўсіх нас! А мы?

— „Од молдаванына до фіна — на ўсіх языках усэ моўчыць... Бо благодэнствуе!.." — прадэклямаваў у вадказ Цьвікевічу Міхась сваю любімую цытату з Тараса Шаўчэнкі.

— Колас таксама цьвердзіць: „Маўчы, сьцяўшы зубы, калі хочаш жыць. Маўчы!.." А мне ўстрымацца не запярэчыць цяжка... Я-ж юрысты, асабліва, калі...

Якісь чалавек падыйшоў да афішы на сьцяне кіно. Цьвікевіч змоўк, выразна бліснуў вачыма ў бок незнаёмца. Ці той падышоў прачытаць афішу, ці паслухаць, пра што гаворыцца? Міхась спакойна, не мяняючы выразу твару, сказаў:

— Дык да пабачаньня! Прывітаньні жонцы.

— Узаемна, — адказаў Цьвікевіч. Мы разыйшліся ў розныя бакі.

— Чаму, — запыталася я ў Міхася, — Цьвікевіч вярнуўся з-за мяжы?

— Здаецца, у гэтым немалая віна ягонага брата Івана. Пісаў Аляксандру: „Вярніся, тут запраўды будуецца беларускі дом". А калі чалавек дзейны, любіць бацькаўшчыну, сумуе па ёй, калі ягонае карэньне засталося ў роднай глебе — усё будзе клікаць, усё будзе вабіць назад. Відаць, хочацца чалавеку ізноў пачуць вакол сябе сваё роднае „добры дзень", а не "Guten Morgen", хочацца паверыць...

— Вярнуўся сабе на бяду, — дадала я, — і можа загінуць. Шкада!

— Трагічна, — папраўіў мяне Міхась. — Аляксандар — чалавек вялікіх здольнасьцяў:

Некаторы час мы йшлі моўчкі. Невясёлыя думкі апанавалі мною. Я думала пра сяброў і калегаў Міхася. Некаторыя зь іх, як Язэп Сушчынскі, Язэп Лёсік, Мікола Азбукін, М. Доўнар-Запольскі, Уладзімер Пічэта, Васіль Дружчыц, Зьмітро Даўгяла, былі маімі настаўнікамі ў Беларускім Пэдагагічным тэхнікуме ці ў Беларускім Дзяржаўным унівэрсытэце. Паміж намі, студэнтамі, і імі, прафэсарамі, было, я-б сказала, глыбокае разуменьне й блізкасьць. Пэўна-ж, не без таго, што часамі мы й злаваліся на іх за нядобрую ацэнку, баяліся на экзаміне, асуджалі за строгасьць ці за лішнюю паблажлівасьць. Але мы ня сумляваліся, што яны — людзі з выключнымі талентамі й жадаюць дабра нам, маладым, дабра Беларусі. Навет цяпер, на схіле свайго жыцьця, калі я пажыла ў розных краёх сьвету, калі мінулі дзесяцігодзьдзі, я паважаю й ганаруся сваімі настаўнікамі болей, чымся тады. А тады мне было крыўдна за іх. Кроіла сэрца, што іхныя навуковыя дасягненьні рабіліся прадметам вульгарнае, злоснае крытыкі.

Мой прыгнечаны настрой Міхась заўважыў. Глянуў на мяне з ласкаваю ўсьмешкай, працягнуў і паціснуў сваёй рукою маю. Сказаў:

— Ня сумуй... яно ўжо так вядзецца ў сьвеце, што на долю кажнае гэнэрацыі прыпадае пара шторму й уціску... Перажываем і мы гэтую чорную гадзіну нашае нацыянальнае трагэдыі! Аднойчы ізноў загляне сонца ў нашае ваконца.

Я запярэчыла:

— Спадзявацца? Цяпер? Ня ведаю як.

— Вучыся. Вучыся быць аптымістым у жыцьці.

Быў Міхайла Грамыка сам аптымістым? Так. Верыў у шчасьлівую прышласьць нашае бацькаўшчыны? Усім сэрцам. Усё ў сваім краі — людзі, прырода, звычаі — выклікалі ў ягоным сэрцы замілаваньне.

Перад 1-ай сусьветнай вайною Міхась падарожнічаў па Эўропе. Наведаў Італію, Францыю, Нямеччыну, Швайцарыю. Меў мажлівасьць параўнаваць. Ён запэўняў нас, маладзейшых, што па прыродзе Беларусь — адзін з найпрыгажэйшых краёў у сьвеце. Ня раз казаў: нязьлічоныя багацьці крыюцца ў нетрах нашае зямлі. Хай дадуць нам толькі час, і мы знойдзем у сябе ня толькі торф і вугаль, але й нафту.

Часу яму ня далі. У пачатку ліпеня 1930 году арыштавалі, абвінавацілі ў нязробленых злачынствах. Пасьля году зьняволеньня ў Менскім ГПУ засудзілі на ссылку. Рэгабілітавалі за колькі гадоў перад сьмерцю. Позна. Стары, зьнядужаны, на любую бацькаўшчыну вярнуцца ён ня здолеў. Памёр у 1969 годзе на чужыне.

І. Рытар

Ад Рэдакцыі: Газэта „Літаратура і Мастацтва" за 21 лістапада леташняга году на 90-я ўгодкі ад нараджэньня Міхайлы Грамыкі, ведамага беларускага паэты, драматурга й вучонага, што споўніліся 12 лістапада летась, надрукавала сьціпленькі, але цёплы артыкул паэты Станіслава Шушкевіча, былога вучня Грамыкі яшчэ ў 20-х гадох. Зьмешчаны вышэй артыкул Іны Рытар друкуем зь вялікай прыемнасьцяй і ўдзячнасьцяй, бо ён дае нам магчымасьць усё-ж адзначыць ім у нашай газэце ўгодкі выдатнага Беларуса.

НАЗНАЧЭНЬНІ У КАНАДЗКУЮ РАДУ ДЛЯ ШМАТКУЛЬТУРНАСЬЦІ

Як паведамляе ўрадавы камунікат з 2-га сьнежня 1975 г., Міністар для Справаў Шматкультурнасьці Джон Манро абвесьціў 27 назначэньняў у Канадзкую кансультатыўную Раду Для Справаў Шматкультурнасьці. Створаная ў 1973 годзе Рада служыць дарадным целам для Міністра дзеля праводжаньня ў жыцьцё фэдэральнай палітыкі шматкультурнасьці.

У сваёй першай гадавой справаздачы, апублікаванай у чырвені 1975 г., Рада рэкамэндуе праграму, што мае на мэце перамаганьне няроўнасьці магчымасьцяў для розных этнічных групаў у захаваньні й разьвіваньні шматкультурнай спадчыны Канады. Рада асабліва робіць націск на навучаньне, дзеля захаваньня, моваў іншых, як ангельская й француская. Адначасна Рада займае моцнае становішча ў падтрымваньні двумоўнасьці, як гэта яна азначыла ў Афіцыйным Акце Моваў, і ўважае, што палітыка двумоўнасьці й шматкультурнасьці ўзаемна сябе дапаўняюць.

Фэдэральны Ўрад Канады верыць, што палітыка шматкультурнасьці — заданьнем якое сьцерагчы правы чалавека, разьвіваць канадзкую самабытнасьць (айдэнтыты), узмацняць удзел грамадзтва ў жыцьці краіны, узмацняць канадыйскую еднасьць, разьвіваючы ейную культурную разнаякасьць у рамках двумоўнасьці — можа шмат скарыстаць з рэкамэндацыяў Рады, склад якое абымае ня толькі прадстаўнікоў шматкультурнае спадчыны канадзкага грамадзтва, але й прадстаўнікоў шматлікіх і розных у жыцьцёвых абставінах раёнаў Канады.

Спасярод 27-ёх назначаных на час да траўня 1978 г. радных ёсьць і прадстаўнік беларускай культурна-этнічнай групы ў Канадзе др. Раіса Жук-Грышкевіч.

Канадзкая Кансультатыўная Рада для Справаў Шматкультурнасьці налічвае цяпер 95 сяброў.

БЕЛАРУСКІЯ КАЛЯДКІ Ў СКАЎЦКІМ ЦЭНТРЫ ЗША

Беларуская моладзь (Аддзел АБАМ Нью Джэрзі) выконвае калядкі

Сьвята каляднае ялінкі сярод скаўтаў Амэрыкі звычайна пачынаецца значна раней як самыя Каляды. Гэтым разам ужо 29-га лістапада адбылося адкрыцьцё гэтага сьвята ў музэі пры Галоўнай кватэры амэрыканскіх скаўтаў у Нью Брансьвіку. Гонару быць на пачатку сьвята заслужылася й нашая беларуская ялінка сярод іншых — украінскае, фінскае, польскае, швэдзкае, эстонскае...

Усяго было дзесяць розных ялінак, разнастайна прыбраных, з рознымі нацыянальнымі ўпрыгожаньнямі. Прыемна было адзначыць, што беларуская ялінка была ў першым радзе да залі, дзе з прамоваю перад бойскаўтамі ды іншымі хлапчукамі й дзяўчаткамі выступіў шэф амэрыканскага скаўтынгу Алдэн Барбэр і загадчык Нацыянальнага Скаўцкага Музэю Ільмар Плір.

Па афіцыйнай частцы адбыўся паказ дзіцячае самадзейнасьці.

Групы хлапцоў і дзяўчатаў у нацыянальных вопратках або ў бойскаўцкай форме, сьпявалі па-ангельску й на мове бацькоў калядкі.

Мастацкі гурток Арганізацыі Беларуска-Амэрыканскай Моладзі — беларуская група, якой кіруе др. Ала Орса-Рамана — вельмі хораша выканаў калядныя песьні, тыя самыя калядкі, зь якімі гэтак прыгожа калядуе моладзь і цяпер яшчэ на Беларусі.

Самае моцнае ўражаньне з гэтае групы, ды бадай з усіх нацыянальных групаў, зрабілі сваім выступленьнем Паўлік і Коля Раманы. Яны былі самыя малодшыя з усіх калядоўшчыкаў, але й сьпявалі яны шчырэй і прыгажэй за ўсіх. Іхная калядка „Саўка ды Грышка ладзілі дуду..." выклікала шмат воплескаў ад гледачоў.

Арганізоўвалася беларуская ялінка ініцыятарамі з Арганізацыі Беларуска-Амэрыканскае Моладзі, старшынём якое сп. Юрка Азарка. Але да гэтага трэба дадаць, што вялікі ўклад у арганізацыю наладжаньня беларускае ялінкі унёс асабіста інспэктар скаўтынгу др. Вітаўт Кіпель ды што шмат дапамагалі ў арганізацыйных справах сп-ня Зора Кіпель, сп. Ф. Родзька, спадарства Кажуры, сп-ня Войтанка.

Алесь Вожык

НА 70-Я ЎГОДКІ ЯНКІ СКРЫГАНА

Да 70-х леташніх ліпенскіх угодкаў ад нараджэньня Пятруся Броўкі й Пятра Глебкі ды 75-х угодкаў ад нараджэньня Кузьмы Чорнага й Уладзімера Дубоўкі далучыліся й 70-я ўгодкі ад нараджэньня Янкі Скрыгана, што споўніліся 16 лістапада летась. Сярод згаданых угодкаў выдатных дзеячоў беларускай літаратуры й культуры, угодкі Янкі Скрыгана былі адзначаныя найбольш сьціпла. Газэта „Літаратура і Мастацтва" ў сваім нумары за 14 лістапада зьмясьціла стандартнае прывітаньне праўленьня Саюзу пісьменьнікаў Беларусі юбіляру ды кароткі, хоць і вельмі цёплы артыкул маладога пісьменьніка Алеся Жука пра ягоную літаратурную творчасьць і культурную дзейнасьць.

А тымчасам Янка Скрыган з увагі на вельмі важнае ягонае месца ў разьвіцьці беларускай мастацкай прозы заслугоўваў на куды большую ўвагу. Янка Скрыган вызначаецца як здольны, арыгінальны й самабытны пісьменьнік, як чалавек глыбокай душы й гарачага сэрца, як шчыры беларускі патрыёт, як нявінны мучанік у часы гэтак званага культу асобы Сталіна ды як усьцяж актыўны ў літаратурным і культурным жыцьці Беларусі й сяньня. У сваім аўтабіяграфічным нарысе 1964 году „Свая аповесьць" Янка Скрыган прызнаецца, што некаторыя ягоныя творы яму „нечым бліжэй да сэрца. Мабыць ад таго, што ўвесь гэты матар'ял найбольш прапусьціў праз сябе. Што ў працэсе работы найбольш зжыўся з гэтымі вобразамі".

І тут-жа пісьменьнік называе няпоўны дзесятак гэткіх апавяданьняў і аповесьцяў, што, як ён кажа, найбольш прапусьціў праз сябе. Мы-ж дапоўнілі-б гэтае Скрыганавае прызнаньне яшчэ й заўвагай, што ня толькі названыя ім некаторыя творы, але бадайшто ўсё ім напісанае ў большай або меншай ступені прапушчанае праз сэрца пісьменьніка. Няма бадайшто ніводнага ягонага твору, у якім-бы цераз ягоную эпічную аснову не прамаўляла й лірычнае „я" пісьменьніка.

Пісьменьнік Раман Сабаленка свой артыкул на 60-я ўгодкі Янкі Скрыгана, надрукаваны ў 1965 годзе ў газэце „Літаратура і Мастацтва", закончыў сьцьверджаньнем, што Скрыганава творчасьць **„заўсёды жывілася й жывіцца з крыніц народнага духа, з самых глыбінь народнага жыцьця".**

Нельга ў колькіх словах даць больш дакладнай і трапнай характарыстыкі творчасьці Янкі Скрыгана, як гэта зрабіў Сабаленка. І ўзапраўды: ці гэта будуць прадстаўнікі інтэлігэнцыі, ці сялянскія пэрсанажы, што выведзеныя ў пазытыўным сьвятле, ці сцэнкі зь вясковага жыцьця й быту, ці мініятурныя замалёўкі краявідаў Беларусі й зьяваў прыроды — усе яны маюць у сабе нейкія спэцыфічна народныя й тыпова беларускія рысы. Асабліва датычыцца гэта да сялянскіх пэрсанажаў, якімі густа населеныя Скрыганавы апавяданьні й аповесьці. як прызнаецца сам пісьменьнік у сваёй аўтабіяграфіі, бадайшто ўсе яны скап'яваныя із знаёмых яму рэальных людзей, а гэтымі прататыпамі для сваіх твораў браў ён звычайна гэткіх людзей, якія чымсьці характэрныя й тыповыя. Вось чаму пэрсанажы Скрыганавых твораў ня толькі носьбіты абстрактных думак і ідэяў, але й жывыя ілюстрацыі тыпова беларускіх характараў. У Скрыганавых творах беларуская нацыянальная калярытнасьць ня толькі моцна падчыркнутая, але й абагрэтая шчырай любасьцяй пісьменьніка.

Вазьмем, дзеля прыкладу, апавяданьне „Месячная ноч", напісанае ў 1962 годзе. Пакінутая на адзіноту й паняверку сваім мужам Сьцяпанам калгасьніца Волька сустракае на сваім жыцьцёвым шляху інжынера-гэадазістага Андрэя, што ў ейнай мясцовасьці праводзіў гэалягічныя пошукі. Андрэй — чалавек ідэі й высокіх маральных якасьцяў. Пра мэту й вынікі сваёй працы ён гэтак расказвае Вольцы: **„Гэта найвялікшае гістарычнае глупства, якое паўтаралі зь веку ў век ува ўсіх кнігах і вучоныя і невукі, што Беларусь — край балот, галечы, каўтуна й мякіны. Няпраўда! Хлусьня! Наша зямля вельмі багатая, толькі ня было каму, як добраму доктару, праслухаць яе".**

Якім-жа нізкім і нікчэмным выглядае супраць яго Вольчын Сьцяпан у ейных словах: **„Куды, чаго ён паехаў у сьвет? Чаго яму тут не хапала? Чым ён даражыў і што бачыў перад сабой? Што й каго любіў?**

(Заканчэньне на 4-ай бачыне)

© PDF: Kamunikat.org 2011 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2011

© PDF: Kamunikat.org 2011 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2011

ДЗЕНЬ ГЭРОЯЎ БЕЛАРУСІ

СЬВЯТА ГЭРОЯЎ У АДЭЛЯЙДЗЕ

Угодкі Слуцкага паўстаньня Беларусы Адэляйды (Аўстралія) адзначылі ўрачыста ў нядзелю 30-га лістапада 1975 г. На 10-ю гадзіну раніцы ў царкву прыйшлі вернікі ўшанаваць памяць тых, што аддалі жыцьцё, каб жыла бацькаўшчына. Сьв. літургію адслужыў а. Гэорг, настаяцель парафіі сьв. Пётры й Паўла. Пасьля літургіі была адслужаная паніхіда па палеглых. Ганаровую варту трымалі: сп. Садоўскі і сп. Пачопка. Мілагучна сьпяваў хор пад кіраўніцтвам сп. М. Бурноса. Урачыстасьць закончылася рэлігійным гімнам „Магутны Божа", а тады ўсе перайшлі ў залю, дзе адбыўся сход, прысьвечаны ўгодкам Слуцкага паўстаньня.

Урачыстасьць адчыніў сп. Ул. Акавіты. Хор адсьпяваў нацыянальны гімн а пасьля хвілінай цішыні і жалобным маршам была ўшанаваная памяць аб палеглых. Хору акампаніяваў на акардыёне сп. М. Андрусік. Рэфэрат на тэму „Зь гісторыі змаганьне беларускага народу з Маскоўшчынай" прачытаў сп. М. Бурнос. Пасьля рэфэрату сп-ня Вольга Бурнос прадэклямавала верш Алеся Гаруна „За Бацькаўшчыну", на якім акадэмія й закончылася.

Малітваю а. Гэорга распачалі багаты й смачны пачастунак, падрыхтаваны нашымі дарагімі, руплівымі гаспадынямі. У часе пачастунку адбывалася мастацкая частка, якая складалася з дэклямацыяў, песьняў і мастацкага чытаньня. Сп-ня Вольга Бурнос прадэклямавала верш Янкі Купалы „Я ад вас далёка, бацькаўскія гоні", які да сьлёзаў кранула прысутных. Наш найманадшы артысты Паўлік Калесьніковіч прадэклямаваў вершы „Шукай праўды" і „Родная, любая". Хор, пад акампаніямэнт акардыёну (сп. Андрусік) прасьпяваў маршовую песьню „У гушчарах". Раманс на словы Русака, „Не магу", выканалі нашыя знакамітыя сьпявачкі Вольга Бурнос і Дамініка Су пад акампаніямэнт на гітары сп. М. Бурноса. Прыгожа была выкананая ведамая песьня „Ручнікі" на словы В. Вярбы, Верай Калесьніковіч і Галінай Андрусік пад акардыён (сп. Андрусік) і ў тым-жа выкананьні песьня „О, Матуля". Выступалі яны першы раз і зачаравалі прысутных сваім выкананьнем. Сп. Зеляneўскі прачытаў апавяданьне „Як я бачыў мядзьведзя" і верш „Панскае ігрышча". Паэта Янка Ралсон прадэклямаваў свой верш „Беларускі лёс". На сьвяткаваньні мы мелі прыемнасьць гасьцёць сп. Хаванскага зь сям'ёй з Сыднэю. Айцец Гэорг у сваім слове выказаў пажаданьне, каб нашая будучыня, нашыя дзеці, былі ўзгадаваныя ў пашане й любасьці да традыцыяў сваіх бацькоў і ганарыліся тым, што яны беларускага паходжаньня. У параўнаньні зь мінулымі гадамі вялікая праграма сьвяткаваньня сталася магчымай таму, што маем сваю залю, у якой маглі рыхтавацца, ды зацікаўленасьцяй нашых сябраў, якія з собскае ініцыятывы далучыліся, каб належна правесьці сьвяткаваньне.

Прысутны

У ТАРОНЬЦЕ, КАНАДА

Сёлетні Дзень Гэрояў сьвяткавалі ў Тароньце ў нядзелю 30-га лістапада. Пасьля рэгулярных нядзельных багаслужбаў ў вабедзьвюх беларускіх цэрквах былі адслужаныя паніхіды за Беларускіх Змагароў, што аддалі жыцьцё за волю Беларусі.

Акадэмія адбылася ў царкоўнай залі пры Царкве сьв. Еўфрасіні на вул. Довэркорт. Даклад пра Слуцкі Збройны Чын мела сп-ня В. Пашкевіч, якая навязала мінулыя падзеі да сяньняшніх і заклікала мясцовых суродзічаў падтрымліваць беларускую працу й жыцьцё ў розных галінах. Акадэміяй кіраваў сп. Б. Сладкоўскі.

Сп-чна Эва Пашкевіч прадэклямавала верш „Зубры", а хор царквы Сьв. Еўфрасіні прасьпяваў „Сьпі пад курганам гэрояў".

Ведамага й выдатнага нашага сьпевака Сяргея Шульгу гэтым разам слухалі зь істужкі, хоць і ён сам прысутнічаў. Ён выканаў „О, Беларусь, мая шыпшына", „Падымайся зь нізін" (словы Я. Купалы), „Кінь вечны плач" (сл. М. Багдановіча), „Народ наш мужны" (дэклямацыя пад гукі беларускага нацыянальнага гімну).

Беларускім гімнам закончылася гэтая ўрачыстасьць, пасьля чаго адбыўся супольны абед.

К.

Удзельніцы інсцэнізацыі „Слуцкія ткачыхі"
Э. Яцкевіч, Говар, В. Шайпак, Н. Груша, В. Сасноўская і Сідлярэвіч.

У МЭЛЬБУРНЕ, АЎСТРАЛІЯ

Угодкі Слуцкага Паўстаньня адбыліся тут 30 лістапада й ладзіліся стараньнямі Беларускага Цэнтральнага Камітэту. Урачыстасьць пачалася паніхідай у Беларускай Аўтакефальнай Праваслаўнай Царкве, адслужанай а. Аляксандрам Кулакоўскім. У залі Беларускага Дому, упрыгожанай беларускім і аўстралійскім сьцягамі, адбылася акадэмія. Адчыніла яе сп-ня Э. Яцкевіч, старшыня БЦК. Беларускі мяшаны хор і прысутныя адсьпявалі аўстралійскі нацыянальны гімн. Зьместоўныя рэфэраты аб Паўстаньні прачыталі сп-ня Яцкевіч пабеларуску, а сп-ня Надзя Груша паангельску. Хвілінай цішыні была ўшанаваная памяць палеглых Гэрояў Беларусі, а таксама памяць аўстралійскіх жаўнераў, што аддалі сваё жыцьцё ў змаганьні з камуністычнай агрэсіяй у Карэі, Паўдзённым Віетнаме, Малаі.

Аўстралійская Асацыяцыя Былых Жаўнераў Паўдзённа-Ўсходняй Азіі ладзіла ў той самы дзень акадэмію, прысьвечаную памяці сяброў, што палеглі ў змаганьні з камунізмам. На гэтую ўрачыстасьць былі, між іншымі, запрошаныя й Беларусы.

На ўрачыстасьці Слуцкіх угодкаў з прывітаньнем ад імя Беларусаў Сыднэю выступіў сп. М. Зуй, а сп. А. Груша прамаўляў ад імя беларускіх арганізацыяў.

Афіцыйную частку акадэміі зачыніла сп-ня Э. Яцкевіч, заклікаўшы ўдзельнікаў сьвяткаваньня шанаваць памяць палеглых змагароў ды далей весьці змаганьне за незалежнасьць Беларусі.

Мастацкая частка складалася з выступленьня беларускага мяшанага хору, дэклямацыяў ды інсцэнізацыі „Слуцкія ткачыхі". Хор выканаў: „Сьпі пад курганам гэрояў", „У маёй старонцы", „Вось і паў ужо змрок" і „Вячэрняя зара". З дэклямацыяў заслугоўваюць на асаблівую ўвагу верш „Зьвяваным" у выкананьні сп-ні В. Шэйпак, „Чаго вам хочацца, панове" й „Цару неба і зямлі" ў выкананьні сп. Аўгена Грушы, „Змагаром" — сп-ні Веры Сасноўскай, „Край мой родны" — сп-ні Паўліны Грушы ды вершы вучняў беларускае школы: Віці Хрэстоўскага ды Мішы й Тані Грушаў.

Урачыстасьць закончылася адсьпяваньнем беларускага нацыянальнага гімну, пасьля чаго адбыўся традыцыйны сяброўскі вечар, што ў прыязнай атмасфэры трываў яшчэ колькі гадзінаў.

А. К-а

У КЛІЎЛЕНЬДЗЕ, АГАЁ

Як і штагоду папярэднімі разамі, сьвяткаваньне 55-ых угодкаў Слуцкага Паўстаньня 30 лістапада 1975 г. ладзіў аддзел Беларуска-Амэрыканскага Задзіночаньня. Праграма сьвяткаваньня пачалася ў царкве Жыровіцкае Божае Маці, дзе Ўладыка Мітрапаліт Андрэй, пасьля сьв. Літургіі, адслужыў паніхіду па Слуцкіх Змагарох, у пропаведзі адзначыў іхную вялікую ахвярнасьць і гістарычнае значаньне Слуцкага Паўстаньня.

Папаўдні ў царкоўнай залі адбылася акадэмія, якую адчыніў старшыня аддзелу БАЗА сп. Янка Раковіч. Хвілінаю маўчаньня й жалобным маршам у выкананьні хору пад кіраўніцтвам хормайстра сп. К. Кіслага была ўшанаваная памяць палеглых.

Рэфэрат на тэму дня прачытаў палк. Янка Шымчык. У гісторыі змаганьня беларускага народу за сваё вызваленьне, сказаў ён, Слуцкае Паўстаньне ня было першым, змаганьне цягнулася даўгімі дзесяцігодзьдзямі на працягу цэлага папярэдняга стагодзьдзя. Асабліва выдатнаю падзеяй у гісторыі гэтага змаганьня было паўстаньне 1863 году пад кіраўніцтвам Кастуся Каліноўскага. Працягам гэнага збройнага чыну былі таксама падзеі на Беларусі гадамі Першае сусьветнае вайны, што ў сьнежні 1917 году прывялі за Першага Ўсебеларускага Кангрэсу й абвешчаньня БНР. Падзеі гэтыя абумовілі таксама й Слуцкае Паўстаньне. Палк. Шымчык спыніўся падрабязьней на прабегу Слуцкага Паўстаньня, адзначыўшы, што паўстаньне гэтае зрабіла вялікі ўплыў на далейшы ход змаганьня ў часох Другое сусьветнае вайны, што, сваім парадкам, абумовіла зьяўленьне беларускае палітычнае эміграцыі ў краёх Захаду.

Пасьля гэтага сп. Раковіч прадставіў кіраўніка Беларуска-Амэрыканскіх Вэтэранаў ген. др. Язэпа Сажыча. Падзякаваўшы за запросіны й адзначыўшы цікавы рэфэрат свайго папярэдніка, ген. Сажыч зьвярнуўся да былых вайскоўцаў з прапановай заснаваць у Кліўлендзе аддзел вэтэранскае арганізацыі, які перанняў-бы ладжаньне гэткіх сьвяткаваньняў як угодкі Слуцкага Паўстаньня, як гэта робіцца ў шмат якіх беларускіх асяродках. Што да Слуцкага Паўстаньня, дык прамоўца падкрэсьліў важнасьць успамінаў сьветкаў гэнае падзеі, бо адно дзякуючы іхным дакумэнтальным сьветчаньням наступныя пакаленьні даведаюцца праўду пра гісторыю свайго народу. Дзеля гэтага вельмі важна, сказаў ген. Сажыч, каб і ўдзельнікі збройнага змаганьня з часоў Другое сусьветнае вайны пакінулі па сабе ўспаміны, задакумэнтавалі падзеі сваіх часоў для наступных пакаленьняў як сьветчаньне свае нацыянальнае сьведамасьці й свайго патрыятызму ў змаганьні за свабоду Беларусі.

У невялікай мастацкай частцы праграмы пад кіраўніцтвам сп. Кіслага салістка Іра Каляда-Сьмірнова выканала народную песьню „Палыночак" пад акампаніямэнт на піяніне сп. Мікалая Стрэчаня, а таксама прадэклямавала паэму „Пад небам Случчыны каханай", што захапіла прысутных. Сп. М. Стрэпко прачытаў два вершы „Лістапад" і „Іх узо няма". Праграма закончылася супольным адсьпяваньнем нацыянальнага гімну „Мы выйдзем шчыльнымі радамі".

За супольнымі сталамі ўдзельнікі сьвяткаваньня мелі нагоду працягваць далей гутаркі на закранутыя прамоўцамі актуальныя тэмы.

Удзельнік

У ЛЁНДАНЕ, АНГЕЛЬШЧЫНА

Акадэмія, прысьвечаная 55-ым ўгодам Слуцкага Збройнага Чыну, адбылася 29 лістапада ў школе імя Кірылы Тураўскага пры шматлікім удзеле Беларусаў. Урачыстасьць адчыніў старшыня лёнданскага аддзелу Згуртаваньня Беларусаў Вялікабрытаніі сп. Янка Сяўковіч, які, прывітаўшы прысутных, папрасіў ушанаваць хвілінай маўчаньня памяць тых, што аддалі сваё жыцьцё, каб жыла Маці-Беларусь.

Рэфэрат на тэму дня прачытаў сп. Жданковіч, сакратар галоўнай управы ЗБВБ, які дэталёва накрэсьліў падзеі й палітычныя абставіны таго часу. Дакладчык зьвярнуў асаблівую ўвагу на той факт, што тыя нашыя суседзі, якія варожа ставіліся да ідэі незалежнасьці Беларусі, сталіся пажывіцца часткамі нашай парэзанай Бацькаўшчыны, ішлі на супрацоўніцтва з крывавым расейскім бальшавізмам, — самі неўзабаве сталіся ахвярамі гэтага ненасытнага агрэсара. Дакладчык закрануў таксама праблему нашага нацыянальна-вызвольнага змаганьня на сучасным этапе ў вадзіным фронце з іншымі паняволенымі народамі.

Пасьля рэфэрату сп. Залога памастацку прадэклямаваў колькі вершаў беларускіх паэтаў, тэматычна зьвязаных із Слуцкім Паўстаньнем.

Сп. Сяўковіч зьвярнуўся да прысутных з заклікам дапамагчы грашовымі ахвярамі ў сплаце помніка Беларускім Гэроям, пастаўленага амэрыканскімі Беларусамі ў Іст Брансьвіку. Сп-ня Алёна Міхалюк, якая мінулага лета наведала Амэрыку, на просьбу ўдзельнікаў акадэміі падзялілася сваімі ўражаньнямі з падарожжа й інфармацыяй пра патрыятычную дзейнасьць беларускіх арганізацыяў на амэрыканскім кантынэнце, іхную ахвярнасьць у пабудове прыгожага помніка Беларускім Гэроям.

Акадэмія закончылася адсьпяваньнем беларускага нацыянальнага гімну.

Лёнданскі

У МАНЧЭСТЭРЫ, АНГЕЛЬШЧЫНА

Урачыстае адзначэньне ўгодкаў Слуцкага Паўстаньня адбылося ў Манчэстэры 23 лістапада 1975 г. Сьвяткаваньне было ладжанае мясцовым аддзелам Згуртаваньня Беларусаў Вялікабрытаніі з удзелам у ім сакратара галоўнае ўправы ЗБВБ сп. Ал. Лашука й старшыні аддзелу ЗБВБ у Брадфардзе сп. Я. Калбасы.

Паніхіду па палеглых адслужыў а. прат. Янка Абабурка. Акадэмія адбылася ў царкоўнай залі. Адчыніў урачыстасьць старшыня аддзелу ЗБВБ сп. Хведар Кажаневіч. Хвілінай цішыні была ўшанаваная памяць гэрояў-Случчакоў. Кароткі, але зьмястоўны рэфэрат на тэму дня прачытаў сп. М. Яськевіч. Выступіў з прамовай сакратар галоўнае ўправы ЗБВБ сп. Лашук. Ён падзякаваў управе аддзелу за добрую працу, затрымаўся на пытаньні бягучых разыходжаньняў у грамадзкім жыцьці ды заклікаў да як мага большае скансалідаванасьці.

Урачыстасьць закончылася прасьпяваньнем жалобнага маршу, „Сьпі пад курганам гэрояў".

М. Стаўпіскі

СЫНЫ І МАЦІ

У Слуцкія ўгодкі нашым блудным сыном прысьвячае

Аўтар

Як загусткі крыві, пурпурныя лісткі
губляе лістапад — кульгавы старац зь кіем . . .
І зноўкі устаюць у думках Случчакі,
гэроі,
гэткія, як мы тут,
не такія . . .
Мы — Бацькаўшчыну любім шчыра ўсе.
Так прысягае з нас, прынамся, кажны сяньня.
Хто сьніць Яе —
сівым аўсяньнем у расе,
хто —
крыжам з галіны над наспаю пяшчанай . . .
Хто зноў —
крыніцаю у зрубе, што зарос
па бровы мохам цёмным,
хто —
рачулкай,
дзе мые й мые косы вербалоз,
ці —
міртай на вакне ў вузенечкім завулку . . .
А хто —
ужо й ня сьніць.
Што-ж купіш тут за сны,
хай найбалей сабе у сьвеце залатыя?
Шукаюць сыці, сыці
блудныя сыны,
Айчыны пястуны, дуронікі,
і тыя . . .
Напяўшы цягліцы, той —
цягне камяні
на новае гняздо,
балі спраўляе, сьвяты . . .
Той —
закарэў душой,
ушчэнт пабльтаў дні,
каб тлустым чарвяком выласаваць птушаняты.
Што ім Твае ніўя,
рамонкі на мяжы,
сасоньнікі,
зязюль куваньне на сьвітаньні?
Нажывы прагаю нутро сыноў дрыжыць,
гадоўляй калдуноў запоўненыя сяньня . . .
Усе
ад усяго, што ім ня тхне грашмі,
зь нясмакам шчырым лена вернуць пысы.
Ты,
Маці Беларусь,
і Твой чароўны міт —
для іх адно сівы,
даўно астыглы прысак . . .
Ды ты . . .
усьцяж стаіш . . .
Выцягваеш далонь . . .
і просіш . . . белая сама з пакуты, стыду . . .
Ня шмат Табе дасюль хай марны грош дало . . .
Ня стой-жа!
Не прасі!
Вазьмі мяча ці дзіду
ды бі іх, Маці, бі і дзідай і мячом
у сэрцаў шэрае, займшэлае каменьне,
бі,
аж павісьне рук зламанае суччо
і зросяцца крывёй замлелыя калені,
аж сьхіліцца сьцяблом падцятым на плячук
мяккая шыя,
крык зацісьнуўшы удушны,
аж скруціць сьцяглы боль агідны,
а ўваччу
шасьцівым рабачком заварушыцца вусьціш!
Была галоднай ты . . .
Ці даў хто напару
Табе кусок? Ці стан
Твой ахінуў рызманьнем?
О, Маці,
Маці,
Маці Беларусь!
Дык бі іх,
бі за ўсё,
за ўчора і за сяньня,
за тое, што сваіх,
маўляў ваўкі руёй, зз ззз
за горла ўзяўшы, ірвуць,
нязгодныя, а згодна,
за зраду бі, і зман, і ёлкі супакой,
калі за ўсіх крывёй
Ты ўся плывеш заўсёдна!
Ды . . . высьлізнуўся меч зь нядужае рукі.
Закрыўшы вочы зрэбнай палатнінай,
як столькі іх ужо рабіла празь вякі,
сумуе Маці,
горка, так,
па блудным сыне . . .
А над сьлязьмі Яе
пурпурныя лісткі
зрывае лістапад —
крывавы старац зь кіем.
І ўпарта устаюць у думках Случчакі,
гэроі,
гэткія, як мы тут,
не такія.

Нью Ёрк.

Натальля Арсеньнева

© PDF: Kamunikat.org 2011 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2011

© PDF: Kamunikat.org 2011 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2011

ДЗЕНЬ ГЭРОЯЎ БЕЛАРУСІ

(Працяг)

У БРАДФОРДЗЕ, АНГЕЛЬШЧЫНА

Памяць Случчакоў была ўшанавана ў Брадфардзе 30 лістапада 1975 г. у даволі сьціплай форме — адслужанай пратаярэем а. Янкам Абабуркам багаслужбай і зьместоўным казаньнем на тэму Дня Гэрояў. У царкве быў даволі вялікі лік прыхаджанаў з нагоды сьвята. Памяць Случчакоў была ўшанаваная таксама хвілінай цішыні й адсьпяваньнем жалобнага маршу „Сьпі пад курганам гэрояў".

З прыкрасьцяй тут трэба адзначыць, што хоць Беларусы ў Брадфардзе маюць свой грамадзкі дом, аднак, з прычынаў незалежных ад мясцовага аддзелу Згуртаваньня Беларусаў Вялікабрытаніі, на грамадзкія зборкі там няма месца. Не адбылося ў сувязі з гэтым і рэфэрату пра Слуцкае Паўстаньне.

Маем надзею, што галоўная ўправа ЗБВБ у Лёндане, як собсьнік брадфардзкага грамадзкага дому, уплыве на тое, каб грамадзкае жыцьцё ў Брадфардзе праводзілася з большай увагай да нацыянальных патрэбаў.

Янка Крушына

У НЬЮ ЁРКУ

У нядзелю 23-га лістапада 1975 г. Беларуска-Амэрыканскае Задзіночаньне ўрачыста абходзіла 55-ыя ўгодкі Слуцкага Паўстаньня. Сьвяткаван.не адбылося ў катэдральным саборы сьв. Кірылы Тураўскага і ў Беларускім Рэлігійна-Грамадзкім Цэнтры на 401 Атлянтык Авэню ў Брукліне. У часе багаслужбы й паніхіды па паеглых гэроях стаяла пачэсная варта Беларускіх Вэтэранаў. Пратаярэй а. Васіль Кендыш сказаў прыгожае прынагоднае казаньне.

Сьвяточную акадэмію адчыніў старшыня БАЗА мгр. Мікола Кунцэвіч. Пасьля хвіліны маўчаньня ў памяць палеглых удзельнікі прапялі малітву „Войча наш".

У сваім дакладзе на акадэміі сп. М. Кунцэвіч даў агляд падзеяў на тэрыторыі былое царскае Расеі й на Беларусі ад 1918-га да 1921-га году, прабегу Слуцкага Паўстаньня ды ягонага заканчэньня.

У канцэртнай частцы хор пад кіраўніцтвам хормайстра Міхася Тулейкі выканаў жалобны марш „Сьпеце ўсе тыя" ды песьні „Я ад вас далёка", „Жаўнер-саколік" і „Разьвівайся, сыры дубе". У акадэміі ўзялі ўдзел і вучаніцы Беларускае Сыботняе Школы Таня й Ніна Заморскія, якія прадэклямавалі вершы. Сьвяткаваньне закончылася адсьпяваньнем беларускага нацыянальнага гімну.

М. К.

У НЬЮ БРАНСЬВІКУ, Н. Дж.

Сьвяткаваньне Дня Гэрояў, якое традыцыйна ладзіцца мясцовым аддзелам Згуртаваньня Беларуска-Амэрыканскіх Вэтэранаў, было спалучанае зь пятымі ўгодкамі ад сьмерці Старшыні Рады БНР сьв. памяці Міколы Абрамчыка і ладзілася супольна з сэктарам Рады БНР у Нью Джэрзі 30 лістапада 1975 г.

Урачыстасьць пачалася а 9-ай г. ўраньні на Беларускім Магільніку ў Іст Бранськвік, дзе пры помніку Беларускім Гэроям а. Аляксандар адслужыў кароткую літію за душы тых, што аддалі сваё жыцьцё за Бацькаўшчыну. У часе багаслужбы ганаровую варту трымалі сябры мясцовага аддзелу ЗБАВ.

Пасьля літургіі ў царкве імя Божае Маці Жыровіцкае ў Гайлэнд Парку была адслужаная паніхіда па сьв. памяці інж. Міколу Абрамчыку ды ўсіх змагароў за волю Беларусі.

У залі Царкоўна-Грамадзкага Цэнтру адбылася акадэмія, якую адчыніў каманьдзер мясцовага аддзелу ЗБАВ капітан Гутырчык. Пасьля супольна адсьпяванае малітвы ўдзельнікі ўрачыстасьці праслухалі верш Бельскага „Слуцкія Паўстанцы" ў мастацкім чытаньні матушкі Марыі Войтанка-Васілеўскай.

Вельмі цікавы рэфэрат прачытаў госьць зь Нью Ёрку праф. Антон Адамовіч пра падзеі і абставіны, на Беларусі, што папераджалі Слуцкае Паўстаньне.

Дакладчык падзяліўся таксама сваімі ўспамінамі аб сьв. памяці М. Абрамчыку. Гэтая частка рэфэрату асабліва зацікавіла прысутных, бо ў ёй парушаліся вельмі мала, а то й зусім няведамыя для шырэйшага грамадзтва мамэнты з жыцьця нябожчыка.

Акадэмія закончылася супольным адсьпяваньнем беларускага нацыянальнага гімну.

В. С.

У НЬЮ ЁРКУ

55-ыя ўгодкі Слуцкага Паўстаньня былі ўрачыста адзначаныя беларускім грамадзтвам Нью Ёрку 8-га сьнежня 1975 г. ў царкве сьв. Кірылы Тураўскага й залі Амэрыканска-Беларускага Грамадзкага Цэнтру ў Рычмонд Гіл (104-29 Атлянтык Авэню). Урачыстасьць пачалася паніхідай па палеглых. Акадэмію, пачатую амэрыканскім гімнам, адчыніў старшыня аддзелу ЗБАВ сп. К. Мерляк. Прывітаўшы гасьцей і ўдзельнікаў, прамоўца затрымаўся над падзеямі 1918-1920 гг., ахвярнасьцяй Случчакоў ды іхнай роляй у тварэньні Беларускае Дзяржавы. Памяць іхная была ўшанаваная хвілінай цішы й жалобнай песьняй „Сьпі пад курганам гэрояў".

Ад Згуртаваньня Беларуска-Амэрыканскіх Вэтэранаў прывітаў прысутных палк. Андрэй Мінчук.

Рэфэрат на тэму дня зрабіў а. Сьвятаслаў Коўш. У сваім вельмі цікавым рэфэраце а. Сьвятаслаў вобразна параўнаў часы, палітыку, патрыятызм і мараль таго часу на Беларусі з палітыкай і мараляй сяньня ў Заходнім сьвеце наогул і ў суадносінах з расейскім камунізмам у васабліваcьці. Не зважаючы на ўступкі вольнага сьвету расейскаму камунізму, сказаў дакладчык, камунізм загіне сам па сабе, а народы, што цяпер пад ягоным панаваньнем, станецца вольнымі й незалежнымі ад Масквы.

Беларускім нацыянальным гімнам акадэмія была закончаная.

У часе жаўнерскага пачастунку, што адбываўся ў вельмі сяброўскай атмасфэры, былі кароткія выступленьні, пяяліся беларускія вайсковыя песьні.

Прысутны

ЛЕГАЛІЗАЦЫЯ БАПЦ У ВЯЛІКАБРЫТАНІІ

Зь вялікай прыемнасьцяй Рада Беларускае Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы ў Вялікабрытаніі паведамляе, што з дня 28 кастрычніка 1975 г. БАПЦ і царква Жыровіцкае Маці Божае ў Манчэстэры афіцыйна зарэгістраваныя ў Bury Registration District (№ in Register 38264). Гэта мае значыць, што ў царкве могуць адбывацца афіцыйныя шлюбы пры прысутнасьці ўрадоўца з Рэгістрацыйнага Офісу. Гэтая працэдура будзе забаўляваць на працягу году, да 28 кастрычніка 1976 г., а тады будзе назначаная Галоўным Рэгістратарам адпаведная асоба або асобы ад Рады БАПЦ. На гэтага прадстаўніка (або прадстаўнікоў) будуць ускладзеныя абавязкі ўрадоўца Рэгістрацыйнага Офісу. Кандыдат (або кандыдаты) на гэтую функцыю будуць вызначаць Радай БАПЦ ды зацьвярджацца Галоўным Рэгістратарам у Бэраўскім Рэгістрацыйным Офісе.

Гэтым Рада БАПЦ у Вялікабрытаніі падае да ведама ўсіх вернікаў, каб з фармальнасьцямі шлюбу звярачаліся да а. прат. Янкі Абабуркі, настаяцеля БАПЦ у Вялікабрытаніі. Ён дасьць патрэбныя тлумачэньні й дапамогу.

Very Rev. John Ababurko
22 Daresbury St.
Cheetham
Manchester 8
Tel.: 061-740-8230

Янка Калбаса,
сакратар Рады БАПЦ
у Вялікабрытаніі

ПАНІХІДА ПА ЮРКУ ВІЦЬБІЧУ

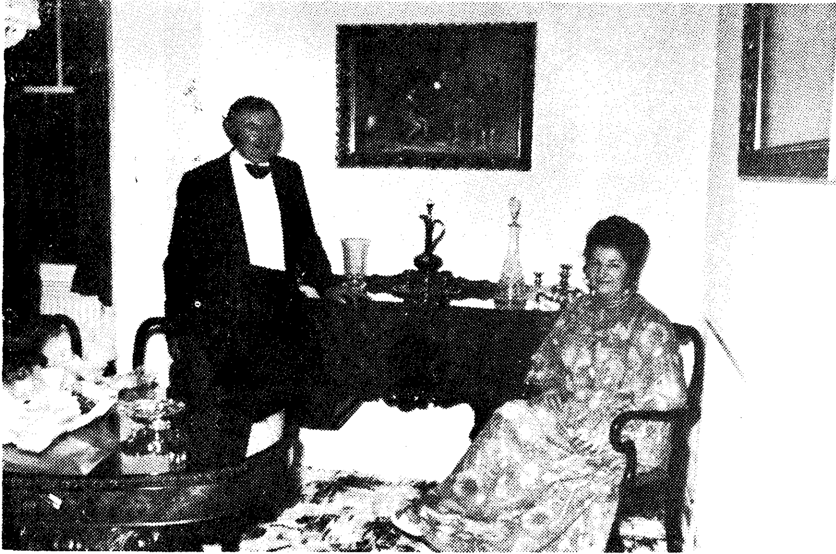
Мінуў год ад часу, як адыйшоў на вечны супачын наш выдатны пісьменьнік і вялікі сын беларускага народу Юрка Віцьбіч. Сёлета 4-га студзеня ў нядзелю, пасьля Сьв. Літургіі ў царкве Сьв. Кірылы Тураўскага ў Таронцье, была з гэтай нагоды адслужаная паніхіда.

К.

ПАДВОЙНАЕ СЬВЯТА СПАДАРСТВА КАЖАНЕВІЧАЎ

Урачыстасьць 25-годзьдзя сужэнства спадарства Кажаневічаў і заручыны іхнае дачкі Надзі адбыліся 17 лістапада 1975 г. у Манчэстэры. Прат. Янка Абабурка адслужыў малебен за памысьнасьць Юбілянтаў ды ўручыў ім пахвальную грамату ад Мітрапаліта БАПЦ Уладыкі Андрэя.

У царкоўнай залі прыходу Жыровіцкае Маці Божае адбылося прыняцьцё ў гонар юбілянтаў і з нагоды заручынаў іхнае дачкі Надзі. Урачыстасьць вёў інж. Б. Кляйноў. Спадарства Кажаневічаў і заручаных Надзею з Андрэем віталі: а. прат. Абабурка, які прачытаў прывітаньне ад Уладыкі Андрэя, Галавы БАПЦ; Уладыка Часлаў Сіповіч ад Беларусаў Лёндану й асабіста ад а. Ал. Надсона; сп-ня Лёля Міхалюк, старшыня Нагляднае Рады ЗБВБ; сп. Янка Міхалюк, прыяцель сп. Кажаневіча яшчэ з ваенных часоў у Італіі сп. Гай Пікарда ад Англа-Беларускага Таварыства; сп. Янка Калбаса ад Рады БАПЦ і Беларусаў Брадфарду; ён-жа прачытаў пісьмовыя прывітаньні ад сп. П. Навары, старшыні гал. управы ЗБВБ; сп. М. Яськевіч, старшыня мясцовага аддзелу ЗБВБ і Беларускага Клюбу.

Спадарства Кляра і Хведар Кажаневічы.

Надзя Кажаневіч з дыплёмам

Вельмі прыемна было чуць, як вітала сваіх бацькоў дачка Надзя, адзначаючы іхную дабрыню, шчодрасьць, дзякуючы ім за добрае ўзгадаваньне й асьвету ды жадаючы ім далейшага шчасьлівага жыцьця.

Сп. Пётра Гінько вітаў юбілянтаў ад беларускае моладзі, студэнтаў.

Ува ўсіх прывітаньнях падкрэсьліваліся заслугі сп-ва Кажаневічаў і прызнаньне ім за ахвярную працу на нацыянальнай і рэлігійнай ніве. Гаварыць-жа прамоўцам запраўды было пра што. Сп. Хведар Кажаневіч прайшоў вельмі цяжкое выпрабаваньне жыцьцём: праз сьцюжы Сібіру, сьпёку й пяскі Ірану, Іраку, Палестыны й Егіпту ды бяі ў Італіі. На чужых шляхох, аднак, сп. Кажаневіч ня зьбіўся з дарогі, ён застаўся верным сынам Беларусі, адданым ідэалам ейнае свабоды й незалежнасьці.

Ад пачатку існаваньня Згуртаваньня Беларусаў Вялікабрытаніі сп. Кажаневіч належыць да гэтае арганізацыі, у якой займаў розныя становішчы: колькі разоў быў заступнікам старшыні галоўнае ўправы ЗБВБ. Цяпер сп. Кажаневіч — старшыня Рады БАПЦ у Вялікабрытаніі, старшыня аддзелу ЗБВБ у Манчэстэры, скарбнік Беларускага Клюбу, сябра Рады БНР.

Сп-ня Кажаневіч італьянскага паходжаньня. Ужо шосты год яна добра абслугоўвае Беларускі Клюб. Валодае яна блізу ўсімі ўсходня-славянскімі мовамі, дакладна арыентуецца ў беларускіх праблемах.

Дачка Надзя летась закончыла Бірмінгамскі ўнівэрсытэт, факультэт фізыкі, з выдатнымі вынікамі; ужо другі год на тым-жа ўнівэрсытэце робіць дактрат. Заручылася яна з Андрэем Каплаўндам, дактарантам факультэту хіміі. У часе вакацыяў Надзя заўсёды памагае ў Беларускім Клюбе, добра абазнаная ў беларускіх справах; часта яе можна пачуць у дыскусіях на тыя ці іншыя тэмы, зьвязаныя з нашай нацыянальнасьцяй.

Сп. Кажаневіч шчыра дзякаваў усім удзельнікам сьвята за прызнаньне ягонага ўкладу ў нацыянальнаадраджэнскую справу, падкрэсьліўшы, што ён асабліва ганарыцца сяброўствам у Радзе БНР.

Трэба адзначыць надзвычай удалую арганізацыю сьвяткаваньня. Пад добрую музыку старэйшыя й моладзь танцавалі да позьняе ночы. Госьці зь Лёндану, Бірмінгаму, Брадфарду засталіся на начлег у Манчэстэры.

Назаўтра Уладыка Сіповіч, адслужыўшы архірэйскую багаслужбу ў украінскай царкве сьв. Багародзіцы, далучыўся да беларускае грамады, дзе йзноў прыемна быў праведзены час у песьнях і ўспамінах пра Бацькаўшчыну й добрыя беларускія традыцыі.

Дай Божа Надзі з Андрэем здабыць свае дактараты ды дачакацца вясельля. А Надзіным бацьком, Паважанаму Спадарству Кажаневічам — Сто Год!

М. Стаўпіскі

Не адкладай назаўтра, што можаш зрабіць сяньня: вышлі падпіску й ахвяру на Выдавецкі Фонд "Беларуса" на 1976 год!

НА 70-Я УГОДКІ ЯНКІ СКРЫГАНА

(Заканчэньне з 2-ой бачыны)

Толькі самога сябе. Навет не, і самога сябе ня любію — нікога!"

Вуснамі Андрэя й Волькі прамаўляе тут патрыятычнае сумленьне самога аўтара. Тонкая назіральнасьць і глыбокае раскрыцьцё людзкіх характараў — асабліва каштоўныя рысы Скрыганавага таленту. А ў гэтай сваёй дакладнасьці й жаданьні быць у поўнай згодзе з жыцьцёвай праўдай Скрыган вельмі й патрабавальны. У вапаведаньні „Неспадзеўнае падарожжа" Скрыган прыгадвае адно сваё апавяданьне, кажучы, што **„Кожнае слова ў ім ня толькі стаіць на месцы, а стаіць важка, значна, нясе на сабе найбольшую нагрузку".**

Зь пісьменьнікавай аўтабіграфіі даведваемся, што некаторыя сюжэтныя сытуацыі й пэрсанажы ягоных апавяданьняў дасьпявалі ў яго цэлымі гадамі, пакуль маглі знайсьці адпаведную форму мастацкага ўжыцьцёўленьня. Гэтая строгая патрабавальнасьць да самога сябе й руплівасьць пра кажную дэталь у творы, відаць, былі прычынай, што Скрыган, пачаўшы пісаць яшчэ ў сярэдзіне 20-х гадоў, напісаў колькасна ня шмат і ня выйшаў паза межы кароткіх празаічных жанраў. Але й тое, што выйшла спад ягонага пяра, застанецца ў нашай літаратуры высокім узорам жанру кароткага апавяданьня.

Вельмі глыбака й балюча адчуў сам пісьменьнік, на колькі дарагая й неабходная для ягонай душы родная глеба, калі доўгія гады быў ён не па сваёй волі адарваны ад яе. У згаданай аўтабіяграфічнай „Сваёй аповесьці" ён кажа:

„Часта я думаю, у якой душэўнай спустошанасьці жывуць тыя, што апынуліся на далёкіх, чужых землях. Я не гавару пра здраднікаў і палітычных злачынцаў, яны самі пазбавілі сябе бацькаўшчыны. Я маю на ўвазе тых, што па волі часу й падзей, па якой невялікай правінцы або й зусім без правінкі — на прымусу пакінулі сваю зямлю. Бацькаўшчына ім мроіцца толькі ў харошых снох. Я ведаю, што ім цяжка, што перад сабою лятуценна яны бачаць бясконца дарагія родныя нівы, лугі, кветкі й травы, раніцы й вечары, вузкія сьцежачкі сярод жытоў і хаты; што ім чутны нашы песьні, што ім сьвеціць наша сонца, як надзея, як права аставацца людзьмі".

Бадайшто ўва ўсіх крытычных артыкулах пра творчасьць Янкі Скрыгана не абыходзіцца без таго, як рупліва ставіцца пісьменьнік да чысьціні й культуры свае мовы й тага-ж патрабуе ад іншых. Свой погляд на родную мову найлепш выказаў пісьменьнік у сваіх „Беглых запісах", што друкаваліся ў газэце „Літаратура і Мастацтва" за 31 жніўня 1970 году. Там ён між іншага кажа:

„Можна быць бяздушным да чалавека, а да мовы нельга быць бяздушным, бо гэта народ... Пам'ятаньне мовы такая-ж натуральная зьява, як і нараджэньне яе. Быць можа, што й мая мова некалі памрэ. Як памру я сам, чалавек. І я анізк не баюся натуральнай сьмерці. А от калі насільна паміраць — страшна".

Не зважаючы на свае 70 год, Янка Скрыган моцна, актыўны ў беларускім культурным жыцьці й літаратурнай дзейнасьці й сяньня. У газэце „Літаратура і Мастацтва" летась надрукаваў ён двума наваротамі серыю кароткіх апавяданьняў. Можна быць пэўным, што некаторыя зь іх застануцца недасягальнымі ўзорамі апавядальнага жанру летапісца году. А ў вадным зь надаўных нумароў гэтае газэты ён паведаміў, што цяпер працуе над кнігай літаратурных нарысаў „Шуфляда майго стала".

Месца Янкі Скрыгана ў сучаснай беларускай літаратуры вельмі важнае. Яно вызначаецца ня колькасьцяй, а якасьцяй ім напісанага, арыгінальнасьцяй, народнасьцяй, нацыянальнай самабытнасьцяй і нейкай, калі льга гэтак сказаць, чыста скрыганаўскай мастацкай адрознасьцяй ягоных твораў.

Раман Шаруціч

АГУЛЬНЫ СХОД ПРЫХАДЖАНАЎ

У нядзелю 23 лістапада 1975 г. адбыўся агульны сход прыхаджанаў прыходу Сьв. Кірылы Тураўскага ў Рычмонд Гіл, Нью Ёрк. Сход адкрыў старшыня сп. Я. Казьлякоўскі, а настаяцель а. Сьвятаслаў пасьля агульнага Дастойна Ёсьць, благаславіў яго. За старшыню сходу быў выбраны інж. Я. Касяк, а за сакратара — сп. Ул. Пеляса. Былі выслуханыя справаздачы: старшыні Я. Казьлякоўскага, скарбніка П. Мельяновіча і заст. старшыні К. Мерляка.

Із справаздачаў вывілася што гадавыя прыбыткі былі 18.000,40 дал., ня ўключаючы прыбыткаў Сястрыцтва ў суме 7.299,48 дал.; што афіцыйна будова царквы закончаная й на гэта атрымалі ад гарадзкое ўправы Нью Ёрку пасьветчаньне; што вартасьць прыходу выражаецца ў суме 204.384,44 дал.

Пасьля жвавае дыскусіі над справаздачамі прысутныя аднагалосна прызналі ўступаючай ўправе абсалюторыюм з падзякаю, а таксама была выражаная сходам падзяка настаяцелю прат. Сьвятаславу Каўшу, матушцы Веры й дырыгенту Сымону Жамойдзе.

У новую ўправу былі выбраныя: Я. Казьлякоўскі — старшыня, К. Мерляк — заст. старшыні, В. Шчэцька — сакратар, П. Мельяновіч — скарбнік, П. Захаркевіч — стараста, О. Завалока — заст. старасты, і П. Зыбайла — сябра ўправы.

Колькасьць прысутных на сходзе й вялікае зацікаўленьне рэлігійна-грамадзкім жыцьцём сьветчаць аб жывучасьці прыходу Сьв. Кірылы Тураўскага ў Рычмонд Гіл, Нью Ёрк.

Прысутны

© PDF: Kamunikat.org 2011 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2011

© PDF: Kamunikat.org 2011 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2011

ДЗЕНЬ БЕЛАРУСКАЙ КУЛЬТУРЫ

31 ТРАВЕНЯ 1976 Г. (MEMORIAL DAY WEEKEND)
GARDEN STATE ARTS CENTER
Woodbridge, N. J.

Упяршыню ў гісторыі Амэрыкі, у годзе ейнага 200-гадовага юбілею, Беларусы й Амэрыканцы беларускага паходжаньня будуць мець нагоду прадэманстраваць багацьце свае нацыянальнае культуры ды выявіць запраўдны патэнцыял беларускае эміграцыі ў гэтым краі. Любасьць да Беларусі й Амэрыкі лучыць нас у вадну вялікую грамаду. Пакажэм гэта ў ДЗЕНЬ БЕЛАРУСКАЕ КУЛЬТУРЫ!

АРГАНІЗАЦЫЙНЫ КАМІТЭТ
ДНЯ БЕЛАРУСКАЕ КУЛЬТУРЫ

ДА ДНЯ БЕЛАРУСКАЕ КУЛЬТУРЫ

Як зазначана вышэй, выступленьне беларускае групы ў ньюджэрзійскім Штатным Цэнтры Мастацтваў адбудзецца 31 травеня сёлета. Гэта панядзелак, дзень дзяржаўнага сьвята — Дзень Памяці пра палеглых жаўнераў.

Праграма беларускага фэстывалю, як прадбачыцца цяпер, будзе складацца з мастацка-тэатральных выступаў, выставак, спартовых гульняў, кіёскаў беларускіх сувэніраў. Праграма разьлічаная на тое, каб быць як мага больш рэпрэзэнтатыўнай, багатай і разнастайнай ды ахапіць як мага большы лік беларускіх асяродкаў.

Магчымасьць правесьці гэткі фэстываль дадзеная нам Культурным Фондам штату Нью Джэрзі, якім загадвае штатны Аддзел Дарожнае Камунікацыі. Арганізацыйны бок фэстывалю, аднак — укладаньне праграмы, продаж білетаў, рэкляма, і г. д. — належыць нам, Беларусам.

Арганізацыйны камітэт фэстывалю складаецца з асобаў, што зацікаўленыя беларускімі грамадзка-культурнымі справамі. Частку падрыхтоўчае працы камітэт ужо зрабіў, аднак найбольшае й няйцяжэйшае заданьне яшчэ перад намі.

Наперадзе яшчэ арганізацыя праграмы, каардынацыя продажу білетаў, пашырэньне рэклямы пра фэстываль, каб забясьпечыць прынамся колькі тысячаў гледачоў. Вельмі важна адзначыць тут, што забясьпечаньне публікі на фэстываль — **нашае** заданьне, штат тут дасьць адно ўскосную дапамогу. Адсюль выплывае важнасьць рэклямы пра фэстываль, пашырэньне весткі пра яго ня толькі сярод нашых суродзічаў, але й сярод нашых прыхільнікаў, суседзяў, бліжэйшых і далейшых знаёмых. Праграма й абслуга на фэстывалі прадбачацца гэткія, што ніхто з наведвальнікаў не пашкадуе, калі пабачыць прыгожыя беларускія нацыянальныя касьцюмы, народныя танцы, пачуе мэлядыйныя беларускія песьні.

Фэстываль будзе найбольш красамоўным сьветчаньнем пра нас як нацыянальную групу ў Амэрыцы, пра нашае мастацтва, нашую салідарнасьць у імя Беларусі, нашыя арганзацыйныя здольнасьці, наш патэнцыял у Задзіночаных Штатах.

Гэтая інфармацыя тымчасам — толькі агульнае азнаямленьне з самой ідэяй фэстывалю й агульнымі арганізацыйнымі мерапрыёмствамі.

Дакладнейшыя дадзеныя будуць падавацца да агульнага ведама ў меру таго, як яны будуць ведамыя, у форме асобных абежнікаў і праз беларускі друк.

За Арганізацыйны Камітэт
Дня Беларускае Культуры
Вітаўт Кіпель, старшыня.

КАНФЭРЭНЦЫЯ БЕЛАРУСКІХ ЖАНЧЫН КАНАДЫ

Канфэрэнцыя Беларускіх Жанчын Канады, што адбылася 6 сьнежня 1975 г. у Беларускім Рэлігійна-Грамадзкім Цэнтры ў Тароньце, была інсьпіраваная ідэаламі Міжнароднага Году Жанчыны, ідэаламі, што змушаюць жанчыну асэнсаваць сваё становішча ў грамадзтве, асэнсаваць сваю чалавечую годнасьць і, дзе трэба, змагацца за зварот адабраных ад яе правоў чалавека, што належацца і ёй — як жанчыне.

Канфэрэнцыя адбывалася на фоне выстаўкі патрэтаў выдатных беларускіх жанчын — Еўфрасіньні Полацкай, Алёйзы Пашкевіч-Цёткі, Паўліны Мядзёлкі й у 16-цёх гімнастычных фігурах Вольгі Корбут. Патрэты былі выкананыя беларускай мастачкай з Канады Івонкай Сурвіла. Іншымі экспанатамі выстаўкі былі кнігі, напісаныя беларускімі жанчынамі, між імі „Беларуская Мова", кніга 1-ая, Валі Пашкевіч з Канады, ды архіўныя матар'ялы зь дзейнасьці Задзіночаньня Беларускіх Жанчын Канады, дзесяцігодзьдзе якога гэтая канфэрэнцыя таксама адзначала.

Старшынёй канфэрэнцыі была сп-ня Івонка Сурвіла. Ды ў залі адчувалася вышэйшае кіраўніцтва. З патрэту на франтовай сьцяне — „Сьвецяць вочы вялікай княгіні, гэта здань твая, Еўфрасіньня, мільганула з глыбінь вякоў ...". Еўфрасіньня, што беларускім жанчынам „дум ясноту пэўна ў спадчыну дала", была маральным кіраўніком сходу. Пад такой апекай, што трывае ўжо блізу тысячагодзьдзе, беларускія жанчыны адчуваюць сябе ўпэўненымі ў сваёй чалавечай дастойнасьці й вартасьці перад Богам і Бацькаўшчынай.

Песьняй „Беларусь наша Маці Краіна" і прывітальным словам Прэзыдэнта Рады БНР д-ра В. Жук-Грышкевіча пачалася праца канфэрэнцыі. Старшыня яе ў сваім уводным слове падкрэсьліла значаньне й патрэбу нутраной арганізацыі жанчын ды ўдзел беларускіх жанчын у вагульна-канадзкім жыцьці, у якім яны маюць нагоду папулярызаваць беларускае імя, ды жыцьцяздольнасьць беларускай этнічнай групы ў Канадзе. Удзел беларускіх жанчын у канадзкім жыцьці й цяпер ужо існуе: Фэдэральны Ўрад назначыў сябрам Канадзкай Кансультатыўнай Рады для Справаў Шматкультурнасьці, як прадстаўніка ад беларускай этна-культурнай групы, жанчыну — д-ра Раісу Жук-Грышкевіч; сп-ня Івонка Сурвіла, як прадстаўнік жаноцкай беларускай арганізацыі, запрошаная ў Раду Жанчын Этнічных Групаў. Старшыня Камітэту для Справаў Шматкультурнасьці Лібэральнай партыі ў Антэрыё, ды адначасна сябра Антарыйскага Парлямэнту, сп-ня Маргарэт Кэмпбэл запрасіла ў лік сваіх дарадчыкаў, як прадстаўніка беларускай групы, ізноў жанчыну — др. Раісу Жук-Грышкевіч.

Першым прэлегэнтам канфэрэнцыі была сп-ня Людміла Рагуля. Ейны даклад на тэму „Жанчына" прадстаўляў агульныя разважаньні аб жанчыне, ейным становішчы ў грамадзтве ў розных часох, пачынаючы ад дахрысьціянскае эры. Прыкладам, хрысьціянства, якое хоць і выступіла супраць нявольніцтва, адразу здыскрымінавала жанчыну, не дапускаючы немаўляці-дзяўчынкі да аўтара́, чым аўтаматычна паставіла жанчыну ніжэй за мужчыну, не зважаючы на сваю дактрыну, што перад Богам усе людзі роўныя. Ды жанчына па сваёй будове, фізіялёгіі й дадзеным ёй натурай прызначэньні бязумоўна розная ад мужчыны, і ў гэтым ейнае не паніжэньне, а характво. Выказаньнем задаваленьня з таго, што прырода стварыла яе жанчынай, прэлегэнтка закончыла свой цікавы, насычаны гумарам даклад.

Другая прэзэнтацыя „Беларускія жанчыны" д-ра Раісы Жук-Грышкевіч дала нарыс удзелу й значэньня беларускіх жанчын у культурным, нацыянальным і палітычным жыцьці Беларусі на працягу гісторыі, пачынаючы ад асьветніцы Беларусі Прадславы-Еўфрасіньні Полацкай, а канчаючы на дзейнасьці й дасягненьнях Задзіночаньня Беларускіх Жанчын Канады. Асаблівая ўвага была дадзена наступным жанчынам у храналягічным парадку: Еўфрасіньні Полацкай, Камілі Марцінкевічанцы, Алёйзе Пашкевічанцы-Цётцы, Кацярыне Стаўбунік, Ларысе Геніюш, Натальлі Арсеньневай. Успомненыя былі й імёны пару дзесяткаў жанчын Савецкай Беларусі, ды на канец даны быў кароткі нарыс зь дзейнасьці й дасягненьняў Задзіночаньня Беларускіх Жанчын Канады. Прэлегэнтка закончыла свой даклад пажаданьнем, каб гэ-

(Заканчэньне на 6-ай бачыне)

Новапабудаваная Беларуская Праваслаўная Царква Сьв. Кірылы Тураўскага ў Рычмонд Гіл, Нью Ёрк

Сябры Спартовага Клюбу „НЁМАН".

БАНКЕТ—БАЛЬ

З нагоды 25-годзьдзя беларуска-амэрыканскага
СПАРТОВАГА КЛЮБУ „НЁМАН"
14 ЛЮТАГА 1976 Г.
У ЗАЛІ БЕЛАРУСКА-АМЭРЫКАНСКАГА ЦЭНТРУ
Ў САЎТ — РЫВЭРЫ, Н. Дж.

Грае аркест. „Нова" Алеся Мартыновіча. Пачатак а гадз. 7.30.
Уступ: 12,50 дал. ад асобы (ад студэнтаў — 10 дал.)
Тэлефон (201) 254-9594; 254-9704

ЧЫТАЙЦЕ ДЫЯЛЁГІ ПЛЯТОНА

на беларускай мове ў перакладзе Пастара Яна Пятроўскага

1-ая кніга — **Абарона Сакратаса, Крытон, Файдон** — цана $ 10.00
2-ая кніга — **Сымпозыён, Іён** з дадаткам кароткага Грэцка-беларускага слоўніка .... $ 5.00
3-яя кніга — **Горгіяс** з дадаткам папраўленага і дапоўненага Грэцка-беларускага слоўніка .... $ 5.00
4-ая кніга — **Протагорас, Гіппіяс вялікшы** .... $ 5.00

Цэны з перасылкаю. З замоўленьнямі просім зьвяртацца на адрыс:

JOHN PIOTROWSKI
1716 NE 7th Terrace, Gainesville, Florida 32601

НОРМА ДУХА

Чацьвертая кніга дыялёгаў Плятона на беларускай мове, якая ў травені гг. была выпушчаная ў сьвет, сярод іншага матарыялу, як уступ да перакладу, зьмяшчае ў сабе нарыс праф. Гільбэрта Марэйя „Вартасьць Грэцыі для будучыні сьвету". Нарыс гэты, із шматлікіх кутоў гледжаньня, зьяўляецца характэрным, гэтак з самога свайго ўжо тытулу, як і з прычыны яго нага зьместу. Гэта, між іншым, і сталася прычынаю, чаму перакладчык уважаў за мэтазгоднае прадставіць яго беларускаму чытачу.

У сваёй аналізе поступу сярод людзкае расы, супроцьстаўячы нашую сучаснасьць антычнай грэцкай рэчаіснасьці і, маючы на ўвазе будучыню сьвету, др. Маррэй ужо на першай бачыне рэасумуе зьмест свайго нарысу, калі ён кажа: у грэцкай рэчаіснасьці „ўсё вымерваецца нормаю духа, для якога дакананая рэч зьяўляецца малою, і вартасьць розуму, які праявіў сябе ў ёй гэтак многа, і які ня шмат руціцца пра суму атрыманае веды, але барджэй праяўленьнем любові да веды, меней зьвяртае ўвагу на добрае палітычнае самакіраўніцтва, чымся на свабодны акт гераізму чалавека" (бач. 9). У гэтым, паводля аўтара, ляжыць веліч залатога веку старажытнае Грэцыі. І ўсё, што ён гаворыць далей на 21 бачыне, зьяўляецца адным доўгім довадам гэтага сьцьвярджаньня.

Мы ляпей зразумеем выражэньне „ўсё вымерваецца нормаю духа", калі бліжэй прыгледзімся паняцьцю „духа". Калі мы згодзімся, што паняцьце „дух" — гэта нематэрыяльная інтэлігенцыя, дзеючая незалежна ад якіх-небудзь фізычных чыньнікаў; або чалавек з праяўленьнем пашаны да сваеасаблівых і вышэйшых характэрных сваіх рысаў, накіраваных у кірунку лепшых праяваў жыцьця і прагрэсу свайго часу, і, калі гэткая дэфініцыя заступіць нам слова „дух", тады ня цяжка будзе вылушчыць тое, што аўтар мае на ўвазе.

Паводля гэтае канцэпцыі інтэлігентны чалавек разумее, што дакананая рэч мае аграмаднае значэньне (*прынамся для яго*) і што аграмаднасьць гэтая знаходзіцца ў працэсе прыходу гэтае рэчы да быцьця. Аднак, з тою самаю хвілінаю, калі рэч завяршылася, яна губіць сваю велічнасьць і стаецца малою. Гэта можа гучэць дзіўна, але тут, якраз, ляжыць той прынцып, паводля якога адбываецца прагрэс на сьвеце, творацца цывілізацыі. Для прыкладу: У вельмі далёкім і адданеным ад нас часе, чалавек для транспарту і зносінаў ужываў свае ногі і плечы. Пры помачы іх ён перасылаў зь месца на месца вестку і пастарчаў апал зь лесу для свае хаты... Пазьней, ён упаў на думку змайстраваць тое, што сягоньня мы называем калясом; чалавек палепшыў калясо і прымайстраваў да яго воз, які з часам ён гэтаксама палепшыў і ўпрыгожыў. Замест каня, ён пачаў ужываць матор. Пасьля ён вынайшоў ракету і пры помачы яе асягнуў проста „неасягальнае": ён зь Зямлі заляцеў на Месяц і зь Месяцу вярнуўся на Зямлю! Акт, дакананы на працягу аднюсна доўгага часу: ад плячэй да ракеты: гэта і ёсьць поступ. І далей: З тою самаю хвілінаю, калі чалавек адбыў падарожжа на Месяц, чын гэты стаецца для яго малым; цяперака ён пляную адбыць падарожжа на Марс і г. д. Гэта прагрэс; і ён адбываецца ў

(Заканчэньне на 6-ай бачыне)

БУДОВА ЦАРКВЫ ЗАКОНЧАНАЯ

Ад Рэдакцыі: З разасланага да друку матар'ялу Беларускае Праваслаўнае Царквы Сьв. Кірылы Тураўскага ў Рычмонд Гіл, Нью Ёрк, ніжэй падаём факты зь гісторыі пабудовы гэтай Царквы й пра афіцыйнае заканчэньне гэтае будовы. Вітаем адначасна ўсіх ейных будаўнікоў добрай волі зь іхным вялікім дасягненьнем ды зычым памыснага росту й разьвіцьця на будучыню ў імя агульнага грамадзкага дабра.

* * *

Так, царкоўная ўправа ў кастрычніку 1975 году атрымала ад гарадзкое ўправы гораду Нью Ёрк (Більдынг Дэпартмэнт) апрабату будовы й права на карыстаньне будынкам. На гэтым фармальна будова Царквы закончылася.

З важнейшых падзеяў гісторыі будовы трэба адзначыць наступнае:

16 кастрычніка 1969 г. Экзарх Канстантынопольскага Патрыярха, Архіяпіскап Якаў даў сваё благаслаўленьне й духовую падтрымку на дабрародны пачын.

21 чырвеня 1970 г. быў пасьвячаны й умураваны камень, на якім стаіць царква Сьв. Кірылы Тураўскага.

29 кастрычніка 1972 г. адбылося малое пасьвячэньне Царквы, і ў гэты-ж дзень была адслужаная першая Божая Служба з удзелам Мітрапаліта Гэрманоса.

20 красавіка 1975 г. адбылося ўрачыстае пасьвячэньне панікадзілаў і падсьвечнікаў.

На будову Царквы грашыма было ўнесена Беларусамі, беларускімі прыходамі й арганізацыямі 72.678,24 даляраў. Усіх ахвярадаўцаў да гэтага часу 246.

Людзьмі ў колькасьці 21 асобы падаравана царкоўных прыладаў на суму 4.217,00 даляраў.

Пры будове працавала 40 чалавек, якія ахвярна улажылі 2,469 дзён працы, якая ў пераліку на грошы становіць 102.489 даляраў.

Царква, хоць параўнальна й не вялікая, мае 20 вакон і 32 дзьвярэй.

Вартасьць будынку зь інвэнтаром паводля апошняе справаздачы — 204.284,44 даляраў.

Кастусь Мерляк

ПАЛЕМІКА АБ БЕЛАРУСАХ У ЗША

Кангрэс Расейскіх Амэрыканцаў у лісьце да рэдакцыі газэты „Этнік Амэрыкан Ньюз", якая друкуецца ў горадзе Пітсбургу, штат Пэнсыльванія, заяўляе, што, артыкул др. В. Кіпеля аб пачатках беларускае эміграцыі ў ЗША, зьмешчаны ў тэй-жа газэце №10 за 1975 г. — русафобскі й абразьлівы да Расейцаў. Гэтая расейска-амэрыканская арганізацыя заяўляе, што артыкул В. Кіпеля эклектычны ды імкнецца „ўставіць мазгі" чытачу ў кірунку дыскрымінацыі Расейцаў. Ніякіх фактычных довадаў, канкрэтных спасылак або цытатаў з артыкулу на падмацаваньне гэтых заяваў не падаецца. Нарэшце, Кангрэс Расейскіх Амэрыканцаў заяўляе, што старыя крыўды між Славянамі няма чаго ўспамінаць, бо гэта і не адпавядае мэтам газэты, і ня спрыяе паразуменьню.

Артыкул др. В. Кіпеля аб пачатках беларускай эміграцыі ў ЗША аналізуе беларускую гістарычную спадчыну, удакладняе наш гістарычны назоў, тлумачыць, як глядзелі на Беларусаў, калі яны прыяжджалі у Амэрыку, ды аналізуе палітычна-эканамічны стан Беларусі ў часе, калі пачалася была масавая эміграцыя. Артыкул падкрэсьлівае, што асноўнай прычынай выезду Беларусаў была каляніяльная палітыка Расеі на беларускай тэрыторыі. У артыкуле таксама цытуюцца англамоўныя дакумэнты, якія пацьвярджаюць каляніяльны стан Беларусі ў пару масавае эміграцыі ў Амэрыку.

Што-ж да „несправядлівасьцяў", якія Кангрэс Расейскіх Амэрыканцаў уважае былі ў мінулым, дык на наш пагляд, яны ў дачыненьні да Беларусі ня зьніклі й цяпер — Беларусь русыфікуецца й выпустошваецца ў меры, дасюль яшчэ ня бывалай.

© PDF: Kamunikat.org 2011 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2011

© PDF: Kamunikat.org 2011 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2011

ШТО ЧУВАЦЬ?

Курс лекцыяў пра беларускую культуру ў Англа-Беларускім Таварыстве ў Лёндане ў 1975 76 акадэмічным годзе складаецца з гэткіх выкладаў: „Чорт, селянін і Жыд — аспэкты беларускае літаратуры 18-га стагодзьдзя" (лектар др. А. Макмілін, 11. XII); „Францішак Скарына й ягоныя часы" (а. А. Надсон, 22. I.); „Трактат Мікалая Дылецкага пра музыку й смаленская вэрсія (1670 г.)" (др. Г. Лімінг, 19. II); „Сучасныя маладыя беларускія паэты" (Шырын Акінэр, 18. III); „Школы беларускае рэзі ў 17-м стагодзьдзі" (Гай Пікарда, 13. V); „Ранняя гісторыя першае Беларускае Дзяржавы" (Джэймс Дынглі, 10. VI).

„Беларускі Праваслаўны Каляндар" на 1976 год (ратар, 81 бал.) выдадзены ў Мэльбурне (Аўстралія). У кнізе, апрача сьвятцаў, артыкулы на рэлігійныя й маральныя тэмы, творы беларускае літаратуры, народная мудрасьць, загадкі, гумар. Цана 1.50 дал.

Насьценны беларускі каляндар на 1976 год выдадзены прыходам БАПЦ у Гайлэнд Парку, штат Нью Джэрзі (настаяцель а. Аляксандар Яноўскі). Цана 1. дал.

У калядным нумары (№ 44, сьнежань 1975 г.) рэлігійна-грамадзкага часапісу Рады БАПЦ „Голас Царквы": Каляднае Архіпастырскае Пасланьне; артыкулы пра Мітрапаліта БАПЦ Уладыку Андрэя — „Чвэрць веку службы пры Сьв. Прастоле"; „У гадавіну сьмерці сьв. пам. Архіепіскапа Сяргея"; „Зь гісторыі Лясьнянскага абраза Божае Маці" (А. Асіпчык); „Загадкі жыцьця. Шуканьне выхаду, ратунку (З архіву нябожчыка Архіепіскапа Васіля)"; „Блуд атэізму. З паняволенай Бацькаўшчыны" (С-кі); хроніка зь дзейнасьці прыходаў БАПЦ.

У восенскім нумары квартальніка „Беларуская Моладзь" (№ 1/39), апрача двух вершаў („Дзяды" Л. Геніюш і „Люблю наш край" К. Буйлы), увесь матар'ял паангельску: артыкулы Юркі Азаркі „Беларусы й двухсотгодзьдзе Амэрыкі" і „Чаму Дзень Незалежнасьці ЗША павінен быць 2-га, а не 4-га ліпеня"; Марыі Лістапад „Беларускія Песьняры"; Раісы Станкевіч „Полацкая Зямля"; „Амэрыканцы пра Беларусь"; рэцэнзія Р. Дыбалы на англамоўную аповесьць К. Акулы „Учора гэта сяньня"; вершы Веры Запруднік; рэпартаж Юркі Кіпеля пра 14-е джэмбары ў Нарвэгіі; хроніка; паказьнік зьместу папярэдніх гадавікоў часапісу.

Выйшаў з друку другі нумар (першы датаваны кастрычнікам, другі — сьнежнем) двумоўнае газэты „Беларускі Час". З матар'ялаў паангельску ў нумары: артыкулы пра Гэльсінкаўскае пагадненьне; пра дэтант; расейскі шавінізм; гісторыю Вялікалітвы (др. Янка Станкевіч); Вольгу Корбут; праф. Ул. Сядуру (юбілейны); Марыю Пляскач (заканчэньне каледжу); АН БССР (што піша пра Акадэмію амэрыканскі часапіс „Фізыкс Тудэй"). Пабеларуску ў нумары артыкулы: „Сацыялістычнае спаборніцтва" (З-кі); Архіпастырскае Каляднае Пасланьне" (БАПЦ); „Пётра Крэчэўскі" (М. Харашка); „Антытэза камунізму" (Л. Загорскі); „Нацыянальныя цэнтры вялікалітоўскія (беларускія)" (Я. С.); верш Я. Коласа; лісты ў рэдакцыю; хроніка. Нумар ілюстраваны.

Першы том васьмітомавага „Этымалягічнага слоўніка беларускае мовы" меў выйсьці з друку летась. Кніжныя магазыны, што гандлююць савецкімі выданьнямі, прыймаюць ужо падпіску на гэты слоўнік. Слоўнік запляніваны на восем тамоў. Як даведваемся з газэты „Зьвязда" з 11-га студзеня сёлета, зь інтэрв'ю зь Пятрусём Броўкам, галоўным рэдактарам выдавецтва „Беларуская Савецкая Энцыкляпэдыя", мае выдавацца таксама беларускі тлумачальны слоўнік. „Зьвязда" падала гэткае Броўкава выказваньне: „Па прапанове прэзыдыюму Акадэміі навук БССР у гэтай пяцігодцы (1976-80 гг.) мы мяркуем выдаць пяцітомны Тлумачальны слоўнік беларускай мовы".

„Паказальнікі да Беларускае Савецкае Энцыкляпэдыі" маюць выйсьці сёлета. Пра гэта заявіў галоўны рэдактар БелСЭ П. Броўка карэспандэнту „Зьвязды" (11. I. 1976). Броўка сказаў: „Вонкавае афармленьне й фармат застаецца такім, як і ўсёй нашай энцыкляпэдыі. Праўда, гэта том не падпісны. Ён будзе распаўсюджвацца кнігарнямі ў розьніцу. Мяркуем выдаць яго тыражом 10 тысячаў экзэмпляраў". Дванаццаць тамоў БелСЭ, як ведама, выйшлі тыражом 25 тыс. экзэмпляраў. Зь іх пасылаецца за мяжу, як паінфармаваў Броўка, „каля 450 экзэмпляраў — у сацыялістычныя краіны, а таксама ў ЗША, Вялікабрытанію, Заходнюю Нямеччыну, Францыю й інш.".

Як пра нас піша „Дзеньнік Польскі" Мастачка Галена Бялецкая-Гвяздоўская, якая нарадзілася й жыла ў Слоніме, нядаўна перабралася ў Польшчу. Свае абразы яна аднак і цяпер пасылае ў Слонімскі музэй. Пра гэта вось што піша лёнданская газэта „Дзеньнік Польскі" (27. 8. 1975): „Г. Бялецкая-Гвяздоўская . . . пераслала чатыры партрэты людзей, заслужаных для слонімскае зямлі й Беларусі. Трое зь іх — Фр. Багушэвіч, М. Багдановіч і Кастантын Каліноўскі—гэта былі дзеячы, якія ўважалі сябе за Палякоў ды пісалі папольску . . . Чацьверты — Францішак Скарына — быў бясспрэчна, Беларусам; быў пісьменьнікам і гісторыкам ды займае пачэснае месца ў гісторыі беларускае літаратуры".

Што Ф. Багушэвіча ці Кастуся Каліноўскага ў польскім друку называлі Палякамі, здаралася гэта й раней. Але Максім Багдановіч, які ніколі ніводнага радка папольску не напісаў, у „Палякі" дэбютаваў першы раз. Вялікадушна-ж пакінулы Беларусам доктар Скарына (і яго ў польскім друку часам называюць Палякам) неспадзеўкі авансаваў у „гісторыка". Уражаючая запраўды суседзкая „веда" гісторыі Беларусі й беларускае літаратуры ды вельмі вымоўнае палітычна ейнае асэнсоўваньне.

Др. Вітаўт Кіпель увайшоў у склад Дзяржаўнае Камісіі Адзначаньня 200-годзьдзя Амэрыкі, як прадстаўнік Рэспубліканскае Нацыянальнае Фэдэрацыі штату Нью Джэрзі.

На Беларусі пагнула шмат бульбы, як паведаміла амэрыканская газэта „Крысчэн Саенс Монітар" (23. I. 76). На Магілёўшчыне й іншых раёнах Беларускае рэспублікі, якая адзначаецца найвышэйшымі ўраджаямі бульбы, піша газэта, вялікая частка ўраджаю бульбы пагніла па палёх. Паводля падлікаў міністэрства сельскае гаспадаркі ЗША, леташні збор бульбы ў Савецкім Саюзе быў на 20 працэнтаў, калі не больш, ніжэйшы за збор папярэдняга году й бульбу сёлета Саветам давядзецца імпартаваць з Усходняе Нямеччыны й Польшчы.

ПАПРАЎКА

У апошнім нумары „Беларуса" (223-224), у карэспандэнцыі азагалоўленай „У парахвіі БАПЦ сьв. Спаса у Брадфардзе", памылкова названы сп. Міхась Кляйноў як **скарбнік і царкоўны стараста**. Функцыю гэтую выконвае сп. **Міхась Віценчык**.

НАВАГОДНІ БАЛЬ У ТАРОНЬЦЕ

Новы год сустракалі летась 31-га сьнежня нашы суродзічы й іх госьці з Таронта, Ашавы й ваколіцаў на вялікім балі ў залі БРГЦ на Сан Кларэнс вуліцы. Запоўненая заля была прыгожа ўдэкараваная. Грала аркестра сп-ра Родзіна. Віншаваў прысутных з новым годам ад мясцовага аддзелу ЗБК сп. М. Ганько.

Для ўдзельнікаў нашы руплівыя жанчыны нарыхтавалі добрую страву і ўсе прысутныя вельмі добра забавяліся. З балю быў даход у суме 540 даляраў. Наступныя суродзічы, якім належыцца вялікая падзяка, улажылі добраахвотна свой час і працу ў падрыхтоўцы балю: К. Акула, Мікола й Марыя Ганько, Барыс Кірка, Янка Рудніцкі, Мікола і Ірына Стальмашок, Вера Радзюк і Ўладзімер і Ліда Цялеш.

Чытайце, выпісвайце, пашырайце газэту Беларусаў у Вольным Сьвеце „БЕЛАРУС"

У АБАРОНЕ САВЕЦКІХ ЖАНЧЫН-ВЯЗЬНЯЎ

Дэлегацыя жанчын, што рэпрэзэнтавала чатыры этнічныя арганізацыі — Каардынацыйны Камітэт Беларусаў Канады, летувіскую, латыскую ды арганізацыю ўкраінскіх прафэсійных жанчын — зьвярнулася 1-га сьнежня 1975 г. да канадзкага ўраду, каб ён узьняў акцыю ў вабароне жанчын, засуджаных у Савецкім Саюзе за іхныя рэлігійныя й палітычныя перакананьні.

Дэлегацыя, у якой беларускім прадстаўніком была д-р Раіса Жук-Грышкевіч, хацела, каб міністар замежных справаў Канады А. МэкЭкэн даў інструкцыю канадыйскай дэлегацыі ў Задзіночаных Нацыях падаць на Трэйцяй Сэсіі Генэральнае Асамблеі рэзалюцыю, якая дамагалася-б зьвярнуць правы чалавека жанчынам, засуджаным у Савецкім Саюзе за іхныя перакананьні.

Жанчыны этнічных групаў Канады пачалі стараньні ў вабароне жанчын-вязьняў у Савецкім Саюзе яшчэ на пачатку верасьня 1975 г., але, не атрымаўшы ад міністра замежных справаў А. МэкЭкэна адказу на іхныя лісты, пастанавілі дзеля сьпешнасьці справы, паехаць з дэлегацыяй у Атаву, папярэдзіўшы аб гэтым міністра тэлеграфічна.

Ды дэлегацыі ў ліку шасьцёх жанчын, што прыехалі з Таронта, Бэры й Атавы, і тут не ўдалося пабачыцца зь міністрам, якога ў той час не аказалася ў Атаве. Затое яны атрымалі інтэрв'ю з заступнікам міністра сп. Брайэнам Брусам.

Да ліста, скіраванага да міністра МэкЭкэна, далучаныя былі сьпіскі жанчын-вязьняў Беларускае, Летувіскае й Украінскае ССР.

У вусным інтэрв'ю з заступнікам міністра дэлегацыя прадставіла лёс жанчын-вязьняў, што церпяць за свае перакананьні ў Савецкім Саюзе, і апэлявала да сумленьня канадыйскага ўраду ды сьвету. Бо калі жанчыны-вязьні Паўдзённае Афрыкі, Чылі, арабскія жанчыны, знайшлі падтрымку й абарону ў рэзалюцыях Канфэрэнцыі Міжнароднага Году Жанчыны у Мэксыцы, дык чаму-ж гэтае абароны пазбаўленыя жанчыны-вязьні Савецкага Саюзу?!

Дамаганьні канадыйскіх этнічных групаў палепшыць лёс палітычных вязьняў Савецкага Саюзу узрасталі пасьля таго як Прэм'ер Канады Трудо наведаў Савецкі Саюз у 1971 годзе.

Р. Ж-Г.

КАНФЭРЭНЦЫЯ БЕЛАРУСКІХ ЖАНЧЫН КАНАДЫ

(Заканчэньне зь 5-ай бачыны)

тая канфэрэнцыя прыняла рэзалюцыю аднавіць дзейнасьць ЗБЖК, якое пасьля пяцёх год інтэнсыўнае працы, па 5-ай гадавой зборцы дзейнасьць сваю абарвала.

Трэйці даклад мела сп-ня Оля Грыцук на тэму: „Паўліна Мядзёлка". Прэлегэнтка прадставіла жыцьцёвы шлях нацыянальна-грамадзкай і палітычнай дзеячкі, якой давялося першай гуляць ролю Паўлінкі ў Купалавай п'есе „Паўлінка".

Эва Пашкевіч прачытала верш Ларысы Геніюш „Зубры" ды свой собскі верш „Мая Беларусь".

Прысутная на вечары паэтка Натальля Арсеньнева прачытала колькі сваіх цікавых твораў філязофічнага зьместу.

Канфэрэнцыя Беларускіх Жанчын Канады прыняла рэзалюцыю з дамаганьнем абароны чалавечых правоў жанчын-палітычных вязьняў у БССР ды СССР наагул. Гэтая рэзалюцыя была безадкладна высланая міністру замежных справаў Канады сп. А. МэкЭкэну.

Прынятая была таксама рэзалюцыя узнавіць дзейнасьць ЗБЖК. Кансэквэнтна выбрана была ўправа ў складзе спадарынь: старшыня — Оля Грыцук, заступнік старшыні — Марыя Ганько, сакратар-скарбнік — Людміла Рагуля.

Апрача рэзалюцыяў было выказанае пажаданьне, каб на працягу наступных 10 год, на працягу якіх будуць праводзіцца ў жыцьцё пастановы й рэзалюцыі прынятыя ў часе Міжнароднага Году Жанчыны, беларускія жанчыны Канады стала набліжаліся да таго ідэалу жанчын, аб якіх Алесь Золак піша:

„Беларускія жанчыны . . .
Гордасьць, пэўна, узялі вы ў
Рагвалодавай Рагнеды,
Дум ясноту Еўфрасіньня, пэўна, ў
спадчыну дала.
Кроў свавольных крывічанак бунтавала вас у бедах —
Пакідалі вы сьвятліцы, бралі ў
рукі вы булат.
. . . .
Вы пачатак прыгажосьці, вы —
жыцьця першапрычына,
Бачу будучыню вашу я ў служэньні хараству.
Я цалую вашы рукі, беларуская
жанчына
Я сьхіляю перад вамі ў знак
пашаны галаву!"

На канец быў пачастунак перадусім для гасьцей Канфэрэнцыі — мужчын.

Раіса Жук-Грышкевіч

ПАПРАЎКА

У артыкуле: „Міжнародны Жаноцкі Год" зьмешчаным у папярэднім нумары „Беларуса" № 223-224 у заканчэньні яго на 6-ай бачыне ў першай калонцы, 19 радок, трэба выправіць: І там былі бурныя спрэчкі паміж заходнімі прадстаўнікамі, ЗША, і Канады з **прадстаўнікамі камуністычнага блёку** (частка сказу была праз тэхнічны недагляд прапушчаная).

СУСТРЭЧА З ПРЭМ'ЕРАМ ПОЛЬСКАГА ЭКЗЫЛЬНАГА ЎРАДУ

У сярэдзіне кастрычніка сёлета гасьціў у Аўстраліі прэм'ер польскага экзыльнага ўраду сп. Альфрэд Урбанскі. Апошнім ягоным этапам быў Сыднэй, дзе ён зьведаў стэйтавы парлямант і ўсе польскія арганізацыі ды ўстановы. На банкеце для ўшанаваньня ў гонар прэм'ера ад Беларусаў прысутнічаў сп. М. Лужынскі з жонкаю, старшыня Беларускага Аб'еднаньня ў Новай Паўдзённай Валіі. На наступны дзень адбыўся рэпрэзэнтацыйны баль у гонар прэм'ера, на якім пашанцавала быць прысутным мне із жонкаю.

Мне ўдалося дастаць кароценькае інтэрвю з прэм'ерам. Мы-ж фактычна землякі, Маладэчна я таксама ведаю, а ў віленскім ліцэі я быў у вадной клясе зь ягоным сынам. Хацелася пагутарыць як із земляком, пашукаць супольных знаёмых. Перабілі нам у палавіне гэтых пошукаў, можа баяліся, што ў палітыку залезу? Шкада.

Бачыў перад сабою сымпатычнага чалавека, зморанага савецкімі лягерамі, вайною, лішня даўгім на іхны век падарожжам і бясконцымі прамовамі.

Аркадзь Качан

ДА ЎВАГІ ЧЫТАЧОЎ

Шмат якія пажаданьні й просьбы чытачоў газэты „Беларус" у папярэднім і ў гэтым нумары не маглі быць выкананыя ў сувязі з маёй хваробай, спрычыненай перамучаньнем газэтнай працай і зьвязаным зь ім агульным аслабленьнем. Узьніклыя з гэтай прычыны недакладнасьці будуць выпраўленыя, як толькі вярнуся да поўнага здароўя. Цяпер-жа зрабіць гэтага не магу, бо знаходжуся ў шпіталі.

З пашанаю,

Д-р Станіслаў Станкевіч — Галоўны рэдактар газэты „Беларус"
Нью Ёрк, 26-га студзеня 1976 г.

НОРМА ДУХА

(Заканчэньне зь 5-ай бачыны)

кажнай дзялянцы людзкага жыцьця.

Кажны праўдзівы мастак з запалам аддаецца свайму занятку, як доўга ён знаходзіцца ў працэсе тварэньня. Але, калі працэс тварэньня завяршаецца чынам, запал астывае. Зацікаўленьне зноў будзіцца, калі выступае новае мастацкае ўяўленьне, калі хвармуецца новая ідэя. Калі-б мастак, пасьля дакананае рэчы, астаўся здаволеным, ён, праўдападобна, не патрабаваў-бы клапаціцца пра свой новы твор. Калі-б гэтакая рэч здарылася зь ім, тады-б мы сказалі, што мастак трапіў у стан рэгрэсу. Бо ўсё тут вымяраецца нормаю духа, для якога дакананая рэч стаецца малою, і „вартасьцю розуму, які праявіў сябе ў ёй гэтак многа".

Розум — або найвышэйшая здольнасьць людзкага думаньня. Чалавек, што ўключыўся ў прагрэс, можа быць найболей карысным, калі ён у сваёй дзейнасьці кіруецца здольнасьцю думаньня або розумам. Гэта была яна, тая вартасьць розуму, якая праявілася ў людзей рознага мастацтва і чыну, у людзей, якія, з прычыны іхнага розуму, сталіся клясычным назорам для прышлых пакаленьняў. Розум „ня шмат руліцца пра суму атрыманае веды, але барджэй праяўленьнем любові да веды". Атрыманая веда і любоў за веды — гэта дзьве розныя рэчы. Атрыманая веда — гэта вымераная колькасьць веды, якая часта маладых людзей прыводзіць да памылкі ў ацэне свае адукацыі. Тут, магчыма, крыецца ведамае зьявішча, якое мы называем „супачынкам на ляўрах". якое часта ў гісторыі для многіх людзей вязалася з паняцьцем трагэдыі. Але наяўнасьць „любові да веды" трымае чалавека стала абуджаным да веды, да новых канцэпцыяў, да поступу. І зьявішча гэтае сярод людзей пэрманэнтнае, як любоў юнака да дзяўчыны. Гэта яна, любоў да веды, якая вядзе да праўдзівага чыну, трапнае пастановы, да мудрасьці.

І гэтая самая мудрасьць „меней зьвяртае ўвагу на добрае палітычнае самакіраўніцтва", але барджэй „на свабодны акт гэраізму чалавека".

Кажнае палітычнае самакіраўніцтва ёсьць добрае пад кажнаю шырынёю і даўжынёю геаграфічнаю, пад умовою, што на чале яго стаяць мудрыя людзі із зразуменьнем кажнага праяву грамадзкага жыцьця і патрэбаў жывога чалавека. Пры адсутнасьці палітычнае мудрасьці найболей сьвятое перакананьне зводзіцца да вывышэньня невялікае групы, у сэньсе духовым, маленькіх людзей із смакам задаволеньня найменшым чынам і дробнымі рэчамі.

Паняцьці, як прагрэсыўны і рэгрэсыўны, паступовы і адсталы, індустрыяльны і сялянскі, высоказдольны і заняпалы, у пераважнай ступені сягоньня адносяцца да народаў. Натуральна, пазытыўны аспэкт, як і нэгатыўны, які тут можа выступаць, выступае, дзякуючы нейкай прычыне. Праф. Маррэй сьцьвярджае, што „Для большае часткі ўсіх расаў і народаў на працягу ўсенькага іхнага жыцьця яны ня чыняць ніякага прагрэсу, адно толькі валочаць мізэрнае існаваньне, часамі толькі ўдаецца ім утрымацца на ўзроўні сваіх звычаяў, а часамі навет зьніжаюцца па пахілай назад. Тут ляжыць прычына, чаму гісторыя маўчыць пра іх. Гісторыя сьвету, — кажа далей аўтар, — складаецца пераважна ў памяці тых вякоў, — нешматлікіх колькасна, — у якіх поўная частка сьвету ўздымаецца вышэй за самую сябе і разгортваецца ў пышную кветку".

Мы ня ведаем ніякага рэнэсансу сярод народаў, які-б ня быў папярэджаны ўводзінамі дыялёгаў Плятона.

Старажытны сьвет быў маладым сьветам, „у кажным выпадку Заходні сьвет, сьвет прагрэсу і пашаны чалавека да чалавека. Бо паняцьця бадайшто ўсіх вялікіх рэчаў, якія прагрэсыўны розум цяперака далей працягвае, калісьці былі заложанымі ў Грэцыі".

Ян Пятроўскі

НА ВЫДАВЕЦКІ ФОНД "БЕЛАРУСА"

У сьнежні 1975 году паступілі ў касу нашае газэты падпіска й наступныя ахвяры на Выдавецкі Фонд „БЕЛАРУСА":

I. Прыслана беспасярэдна ў Рэдакцыю:

1. А. Беленіс	$ 100.00
2. І. П. Г.	100.00
3. Я. Сурвіла	50.00
4. Ул. Шыманец	21.55
5. Айцец Карп Стар	20.00
6. П. Алексы	20.00
7. В. Казлоўскі	20.00
8. В. М. М.	20.00
9. Ул. Брылеўскі	20.00
10. Сп. Білоус	10.00
11. М. Нікан	10.00
12. М. Скабей	10.00
13. Яніна Кахаваноўская	10.00
14. Д. Леўчук	10.00
15. А. Махноўская	10.00
16. П. Трысмакоў (ад суродзічаў Паўдзённай Аўстраліі)	49.50
Разам:	**481.05**

II. КНІЖНЫ ФОНД:

За прадажу 3-га тому „Выбраных твораў" Максіма Гарэцкага атрымана ад Сп-ра М. Нікана (Аўстралія) — 61.80 дал., ад др. Ул. Бакуновіча — 45.00 дал., ад сп. Ю. Мазуры — 5.00 дал.

Разам: $111.80

Усім тым, што прыслалі грошы, Рэдакцыйная Калегія газэты „Беларус" выказвае шчырае беларускае дзякуй!

© PDF: Kamunikat.org 2011 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2011